

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้เขียนได้ศึกษาเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม และนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรม
3. นโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
4. ภารกิจและหน้าที่ของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์
5. ข้อมูลพื้นฐานของสถานีตำรวจภูธรท่าแซะ
6. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. สรุปเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

พัตเน่ บุนยรัตน์พันธ์ (อ้างถึงในธงชัย ประดั่งถาโต, 2543 : 17) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องมีขึ้น โดยตรงตั้งแต่ ขึ้นการร่วมวางแผน โดยการเสียสละกำลัง แรงงาน วัสดุ กำลังเงิน หรือทรัพยากรใด ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (อ้างถึงในธงชัย ประดั่งถาโต, 2543 : 17) ได้ชี้ให้เห็นลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนที่แล้วมาเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในแง่เข้ามาร่วม สมทบแรงงาน สมทบวัสดุ สมทบเงิน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมกันทำ แต่การเข้ามามีส่วนร่วมในปัจจุบันและอนาคตจะเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ และร่วมบำรุงรักษามากกว่า การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชนเอง

ไคท์ (Keith, 1972 อ้างถึงในธงชัย ประดั่งถาโต, 2543 : 18) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่ง ในสถานการณ์กลุ่มหนึ่ง ซึ่งผล

ของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น อีกทั้งให้ความรู้สึก
ร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

อีร์วิน (Erwin, 1976 อ้างถึงในพัชรี พงษ์ศิริ, 2541 : 12) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม
ว่าเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ
แก้ปัญหาของตน เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ในความคิดสร้างสรรค์ และ
ความชำนาญของประชาชน แก้ไขปัญหาพร้อมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผล
การปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

แชปิน (Chapin, 1977 อ้างถึงในพัชรี พงษ์ศิริ, 2541 : 12) กล่าวว่า ลักษณะที่จะเป็นเครื่องชี้
การมีส่วนร่วมของประชาชนทางสังคม จะดูได้จากลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงออก คือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม
การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การบริจาคเงินทอง วัสดุ สิ่งของ และการเสียสละเวลา แรงงาน การเงิน
การเป็นสมาชิกของคณะกรรมการ และการเป็นผู้ดำเนินการในกิจการนั้น ๆ โดยตรง

จากความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน
บ้าง ซึ่งแล้วแต่ภูมิหลังการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ความเชี่ยวชาญของผู้เขียนแต่ละท่าน และ
ความหมายของประชาชนที่กล่าวไว้มีความหมายขอบเขตกว้างขวาง ซึ่งหมายถึงการมีส่วนร่วมในรูป
ของบุคคล หรือในรูปของกลุ่มที่เป็นทางการ (Formal Group) หรือไม่เป็นทางการ (Informal Group) ก็ได้

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การป้องกันอาชญากรรม เป็นภารกิจของทุกคนและสังคมต้องให้ความสนใจ และระดม
สรรพกำลัง และทรัพยากรทั้งหลายที่ปวงร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ และ
จะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการที่ประชาชน
มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนนั้น ได้เกิดขึ้นในชุมชนต่าง ๆ ทั่วโลก การมีส่วนร่วมเกิดจาก
แนวคิด 3 ประการ (อ้างถึงในบุญตั้ง อุ้นแก้ว, 2537 : 25) คือ

1. ความสนใจและความกังวลร่วมกัน เกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคล
ซึ่งบังเอิญเห็นพ้องด้วยกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเคียดแค้นและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดัน
ให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกับกิจกรรมนั้น
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงสนองตอบ
ความเห็นของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

แบทเทน (Batten, อ้างถึงในพัชรี พงษ์ศิริ, 2541 : 13) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า
ต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ โดยถือเสมือนว่าเป็นแบบฝึกหัดในการพัฒนาคน

ให้ต้องใช้ความคิด ตัดสินใจ วางแผน และดำเนินการเองอยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นหนทางทำให้สมองของคนเกิดการพัฒนา รวมทั้งต้องยึดหลักต่อไปนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่

1. หลักการช่วยตนเอง
2. หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วม
3. หลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

ซีอี ซี มูว์ (อ้างถึงในธงชัย ประดั่งถาโต, 2543 : 22) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การนำประชาชนมาเป็นผู้พัฒนา หรือเป็นผู้เปลี่ยนแปลงแทนการเป็นผู้ถูกเปลี่ยนแปลง จะทำให้พวกเขาได้รับรู้ขั้นตอนต่าง ๆ ทุกขั้นตอนในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง นับตั้งแต่การตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติ การวางแผนขั้นตอนในการปฏิบัติซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนา

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (อ้างถึงในพัชรี พงษ์ศิริ, 2541 : 13) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า ในกิจกรรมทุกอย่างควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อให้เขาได้เป็นผู้ตัดสินใจทำงานได้ตามที่เขาได้ตัดสินใจไปแล้วด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เขาได้ปฏิบัติตามความสนใจและความต้องการของเขา ซึ่งจะทำให้เขาได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (อ้างถึงในพัชรี พงษ์ศิริ, 2541 : 13) ได้แสดงทรรศนะว่าการมีส่วนร่วม นั้นจะต้องมีเงื่อนไขที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ประชาชนจะต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม
2. ประชาชนมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องเต็มใจต่อการมีส่วนร่วม

สายหยุด จำปาทอง (อ้างถึงในบุญดิ่ง อุ่นแก้ว, 2537 : 29) ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบบริหารที่ใช้อำนาจมาเป็นการบริหารแบบประชาธิปไตยด้วยวิธีการตัดสินใจร่วมกัน โดยการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจมากที่สุด ด้วยความรับผิดชอบอันสูงสุดนั้นไม่ควรถึงผลเพื่อส่วนร่วมเพียงอย่างเดียว แต่ควรมุ่งถึงความสุขทางกายและใจในส่วนบุคคลด้วย

โคเฮนและอ์พออฟฟ์ (อ้างถึงในพัชรี พงษ์ศิริ, 2541 : 13) ได้สร้างกรอบพื้นฐานการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ซึ่งเป็นการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ระยะเริ่มต้น
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) เป็นการเข้าร่วมโดยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) โดยอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุทางสังคม หรือโดยส่วนตัว

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม รวมทั้งเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

การป้องกันอาชญากรรม เป็นภารกิจของทุกคนและสังคมต้องให้ความสนใจ และระดมสรรพกำลัง และทรัพยากรทั้งหลายทั้งปวงร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ และจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและสถาบันต่าง ๆ ในสังคมด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนนั้น ได้เกิดขึ้นในชุมชนต่างๆ ทั่วโลก การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิด 3 ประการ (อ้างถึงในบุญตั้ง อุ้นแก้ว , 2537 : 28) คือ

1. ความสนใจและความกังวลร่วมกัน เกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญเห็นพ้องด้วยกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือนร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกับกิจกรรมนั้น
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงสนองตอบความเห็นของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

จากแนวคิดในเรื่องลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าว สามารถประมวลและสรุปหัวข้อของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1980 อ้างถึงในวีระกิตติ์ หาญปริพรรณ์, 2551 : 21) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis)
2. การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา (Decision Making)
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหา (Implementation)
4. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ (Benefits)
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ทัศนีย์ ไทยาภิรมย์ (อ้างถึงในวีระกิตติ์ หาญปริพรรณ์, 2551 : 21) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ร่วมคิด : สภาพปัญหาที่มีอยู่ และสาเหตุปัญหา
2. ร่วมวางแผน : วิเคราะห์สาเหตุ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาพิจารณาทางเลือก
3. ร่วมดำเนินการ : ดำเนินงานตาม โครงการและแผนกำหนดโครงการและแผนงาน
4. ร่วมติดตามประเมินผล : ประเมินผลความสำเร็จหรือล้มเหลวเป็นระยะ ๆ และแก้ไข

เจมส์ คี ปิ่นทอง (อ้างถึงในวีระกิตติ์ หาญปริพรรณ์, 2551 : 21) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (อ้างถึงในวีระกิตติ์ หาญปริพรรณ์, 2551 : 22) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ 7 ประการ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร
2. ร่วมคิดหรือสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาขององค์กร หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร หรือสนองความต้องการขององค์กร
3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดหรือแก้ไขและสนองความต้องการขององค์กร
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เกิดประโยชน์ได้ตลอดไป

อकिन ระพีพัฒน์ (อ้างถึงในวีระกิตติ์ หาญปริพรรณ์, 2551 : 23) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนา
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1981 อ้างถึงในวีระกิตติ์ หาญปริพรรณ์, 2551 : 25) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง ซึ่งเป็นไปโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันขึ้นเอง เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มของตนเอง โดยเน้นการกระทำที่มีได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งมีรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย
2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล เป็นรูปแบบโดยทั่วไปของประเทศที่กำลังพัฒนา
3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรงรูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้รับผลระยะยาวและจะมีผลเสียคือไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน

สมลักษณ์ ไชยเสริฐ (อ้างถึงในวีระกิตติ์ หาญปริพรรณ์, 2551 : 25) ได้แบ่งแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 3 ด้านหลัก คือ ด้านประชาชน (Public) ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) และด้านภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วม (Participation) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการพัฒนา ช่วยเหลือสนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล เพื่อให้เกิดการยอมรับ และก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกันทุกฝ่าย ดังนี้

1. การรับรู้ (Perception) ต้องสร้างสำนึกให้ทั้งภาครัฐและประชาชน มีความตระหนัก การรับรู้ การยอมรับในสิทธิหน้าที่และส่วนร่วมของทุกกลุ่มทุกฝ่าย โดยภาครัฐนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องสร้างสำนึกใหม่ว่ากิจการที่ตนรับผิดชอบไม่ใช่ “รัฐกิจ” หรือ “กิจการของรัฐ” ที่ตนเท่านั้นมีสิทธิตัดสินใจ แต่เป็นสาธารณกิจที่สาธารณชนชอบที่จะมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมกระทำหรือตรวจสอบ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปรับทัศนคติให้ได้เช่นนี้ ก็จะต้องเผชิญกับสภาวะที่อาจเกิดข้อขัดแย้งกับประชาชนกลุ่มที่ต้องการมีส่วนร่วมได้ ส่วนภาคประชาชน การตระหนัก การรับรู้และยอมรับในสิทธิและหน้าที่ตลอดจนการมีส่วนร่วมนั้น ต้องเข้าใจว่าตนและผู้อื่น ต่างก็มีสิทธิหน้าที่และส่วนร่วมเสมอกันตามหลักการเท่าเทียมกัน ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายต้องยอมรับการ “รวมชอม” และ “ประสานประโยชน์” มิฉะนั้นความแตกต่างในผลประโยชน์และจุดยืน จะนำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรงในที่สุด

2. ทัศนคติ (Attitude) ต้องสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติของบุคลากรภาครัฐและภาคประชาชนทั้งสองฝ่าย ให้มีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ ภาครัฐจะต้องเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องที่ต้องส่งเสริมเพื่อประโยชน์หลายประการ อาทิ เพื่อการได้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดที่หลากหลาย รวมทั้งบุคลากรภาครัฐผู้รับผิดชอบด้านการมีส่วนร่วม จะต้องมี

ทัศนคติที่ดีต่อประชาชนและต่อกระบวนการมีส่วนร่วม มีการปรับปรุงบทบาทและค่านิยม ตลอดจนต้องมีความอดทนในการทำงานกับประชาชน เพราะการมีส่วนร่วมต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ต้องทำอย่างต่อเนื่อง และมีความจริงใจต่อประชาชน ในขณะเดียวกันภาคประชาชนเองก็ควรมีทำที่ที่เข้าใจความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน และจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการมีส่วนร่วมและต่อเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ส่งผลให้กิจกรรมการมีส่วนร่วมบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หากทั้งสองฝ่ายต่างมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมและต่อกันแล้ว ความร่วมมือ “ประชารัฐ” ก็จะพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

3. การเป็นตัวแทน (Representation) การสรรหาและคัดเลือกตัวแทน จะต้องคำนึงถึงประชาชนทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย เพื่อให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ที่หลากหลายทุกกลุ่มนั้นมีตัวแทนเข้าไปร่วมด้วยจะได้ ประสานผลประโยชน์กันจนลงตัวและเกิดความเป็นธรรมขึ้น รวมทั้งควรคำนึงถึงคุณสมบัติของตัวแทนที่ต้องการด้วย โดยพิจารณาจากคุณสมบัติในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะและความสามารถที่เกื้อหนุนกัน ความสอดคล้องของเทคโนโลยี วัตถุประสงค์ ค่านิยม และวัฒนธรรมองค์กร การตอบสนองซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบ ความมั่นคงด้านการเงิน ความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่น เป็นต้น นอกจากนี้กลุ่มที่เป็นตัวแทนจะต้องมีความน่าเชื่อถือจากกลุ่มทั้งหลายหรือ ผู้มีส่วนได้เสีย และมีปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องตระหนักถึง คือ สมาชิกที่เป็นตัวแทนต้องมีความรู้สึกที่จะต้องอาศัยซึ่งกันและกัน

4. ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust) การมีส่วนร่วมนั้น ต้องสร้างให้สมาชิกมีความเข้าใจและมีความจริงใจในการเข้าร่วม สิ่งที่จะได้ตามมาคือความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust) ในองค์กร โดยการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจกันนั้น ต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน กำหนดให้เป็นรูปธรรมและเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ซึ่งการสร้างเชื่อถือ ศรัทธา ความไว้วางใจกันและกัน เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว การสร้างความเชื่อถือไว้วางใจอาจทำได้คือการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาครบถ้วน รวมทั้งต้องมีการติดต่อระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอบ่อยครั้ง และทำอย่างตั้งใจทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการภายในองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการสร้าง และดำรงไว้ซึ่งความเชื่อมั่นและความไว้วางใจการร่วมมือซึ่งกันและกัน

5. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information-Sharing) สร้างกลไกเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ทำให้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งด้านที่เป็นข้อเท็จจริงและด้านที่เป็นความคิด ความรู้สึก ความคาดหวัง ได้ถูกแสดงออกมาอย่างหลากหลายกลุ่มลึกและสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น ซึ่งจะทำการวินิจฉัยปัญหาและการเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหา มีหลากหลาย และตรงกับความต้องการมากขึ้น ผลที่ตามมาคือทำให้การตัดสินใจในการกำหนด

นโยบาย และการวางแผนดำเนินไปได้อย่างรอบรู้ รอบคอบและรอบด้านยิ่งขึ้น โดยการที่ประชาชน จะมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ และมีข้อมูลข่าวสารเพียงพอ ในนโยบายที่ตนต้องการมีส่วนร่วม ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นของหน่วยงานที่เป็น ผู้ริเริ่มนโยบาย บางส่วนเกิดจากการศึกษาของนักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชน ดังนั้นประชาชน ที่สนใจการมีส่วนร่วมกับนโยบายใดอาจไปขอความร่วมมือและข้อมูลจากบุคคลและองค์กรเหล่านั้น

6. **ฉันทามติ (Consensus)** การมีส่วนร่วมเป็นการสร้างฉันทามติ โดยการให้ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้าร่วม ในการหาวิธีแก้ไขปัญหายุ่งยากซับซ้อนร่วมกัน หาทางออก สำหรับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในทางสันติ เป็นที่ยอมรับหรือเป็นฉันทามติของประชาสังคม ซึ่งทุกคน ยินยอมเห็นพ้องต้องกันในทุก ๆ ขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเสาหลักของการมีส่วนร่วม ที่ดีก็คือ การที่ประชาชนสามารถที่จะร่วมมือกัน ลดความขัดแย้ง สร้างข้อตกลงที่มั่นคงยืนยาว การยอมรับระหว่างกลุ่ม และหาข้อสรุปร่วมกันได้ทุกฝ่าย แม้ว่าอาจจะมีความเห็นที่แตกต่างก็ตาม ก็ต้องสามารถที่จะปรับความเห็นที่ต่างกัน โดยการเจรจาหาข้อยุติที่ทุกฝ่ายยอมรับกันได้โดยสันติวิธี เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เห็นพ้องหรือฉันทามติร่วมกันได้ทุกฝ่าย

7. **การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction)** องค์กรการมีส่วนร่วมต้องสร้างให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างกัน ในองค์กร ก็จะต้องจัด กิจกรรมที่ทำให้มีการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นของกันและกันเป็นการสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two Ways Communication) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งจะนำไปสู่การลดอคติที่มีต่อกันและเกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นระหว่างผู้ที่เข้าร่วม สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นกลไกที่จะช่วยป้องกันความขัดแย้ง ที่อาจจะเกิดขึ้นหรือกรณีที่มีความขัดแย้ง เกิดขึ้นแล้วก็จะเป็นกลไก ที่ช่วยบรรเทาความขัดแย้งให้ลดระดับความรุนแรงลงได้ ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ ในกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ เพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและรับการสนับสนุน จากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชน และให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อ โครงการที่นำเสนอหรือ นโยบายรัฐ รวมทั้งมีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีสำหรับทุก ๆ คน

8. **ความประสงค์หรือความมุ่งหมาย (Purpose)** ต้องกำหนดความประสงค์หรือความมุ่ง หมายในการมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่า ควรเข้าร่วม หรือไม่ การมีความมุ่งหมายที่ต้องการบรรลุชัดเจน จะนำทางให้สมาชิกผู้เข้าร่วมได้เข้าใจตรงกันและ เดินไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นความเป็นเอกภาพทางความคิดเห็น เอกภาพในการดำเนิน กิจกรรม และความเข้มแข็งขององค์กร นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย ในการให้ ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่า มีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชน

จะได้ตัดสินใจว่า ควรเข้าร่วมหรือไม่ รวมทั้งขั้นตอนของกิจกรรมจะต้องระบุไว้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง มีกี่ขั้นตอน และประชาชนสามารถเข้าร่วมในขั้นตอนใดบ้าง

9. การประเมินผล (Appraisal) ต้องมีระบบการประเมินผล เนื่องจากการประเมินผลเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการมีส่วนร่วม และถือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด องค์กรใดที่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรม โปร่งใส และจัดทัศนคติส่วนตัวออกได้มากที่สุด ถือว่าองค์กรนั้นใช้เครื่องมือนี้ได้อย่างได้ผลและเกิดประโยชน์ ในทำนองเดียวกันการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรย่อมส่งผลถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรได้เช่นเดียวกัน ซึ่งผลของกระบวนการประเมินผลก็จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน เพื่อนำปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาผลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลงาน (Performance Appraisal) จึงต้องเริ่มตั้งแต่การเข้าร่วมควบคุม ร่วมติดตาม ร่วมประเมินผล ร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่จัดทำไว้ โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

10. ความโปร่งใส (Transparency) ปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรการมีส่วนร่วมให้มีความโปร่งใส เนื่องจากการมีส่วนร่วมนั้น เป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจ สำหรับการตัดสินใจของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งจะก่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการ ลดการทุจริตและข้อผิดพลาดของนโยบาย แผน โครงการลงได้ โดยการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในองค์กร ซึ่งความโปร่งใสเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย ความไว้วางใจ การเปิดเผยข้อมูล การเข้าถึงข้อมูล และกระบวนการตรวจสอบ

11. ความเป็นอิสระ (Independence) องค์กรการมีส่วนร่วมจะต้องมีความเป็นประชาธิปไตย โดยการให้เกียรติ ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน สมาชิกทุกคนในองค์กรมีอิสระทางความคิด การที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ จะเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งหลักการและเงื่อนไขสำคัญของการมีส่วนร่วมประการหนึ่งคือ ความเป็นอิสระ หรือความสมัครใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม การบังคับไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของการคุกคาม การระดม และการว่าจ้าง ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม

12. ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง (Onward-doing) องค์กรการมีส่วนร่วม ต้องเปิดโอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้เกิดประสบการณ์ การเรียนรู้ใหม่ ความคิดใหม่ที่ทำท่อยอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐจะต้องเตรียมประชาชนให้มีความพร้อมและเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมด้วยการให้ความรู้ และการสร้างความเข้าใจในบทบาทของการมีส่วนร่วม

ภาคประชาชน รวมทั้งมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง โดยความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญ ที่จะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะบ่งบอกถึงความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วม รวมทั้งจะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าการเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปในทิศทางที่พึงปรารถนา ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและสังคม

13. เครือข่าย (Network) ส่งเสริมให้มีการผนึกกำลังร่วมกันของทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน ในลักษณะเครือข่ายคือ การที่จะต้องมาทำความเข้าใจกัน มาผนึกกำลังกันเป็นหนึ่งเดียวที่สำคัญต้องเป็นไปเพื่อสร้างผลประโยชน์ในเชิงการทำงานร่วมในรูปกิจกรรม โครงการ แผนงาน ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือกัน ต้องผนึกกำลังขอความร่วมมือ หรืออาศัยการทำกิจกรรมร่วมมือกันหลายองค์กร ซึ่งเครือข่ายความร่วมมือจะต้องเกิดขึ้นจากวิถีคิดของสมาชิก ผู้บริหาร และบุคคลในชุมชนเป็นหลัก โดยเครือข่ายความร่วมมือนั้น จำเป็นต้องให้มีตัวแทนของประชาชนมาพบปะพูดคุยเพื่อก่อตัวและกล่าวถึงวัตถุประสงค์ร่วมกัน ดังนั้น เครือข่ายการมีส่วนร่วมจึงเป็นกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มหรือเชื่อมโยงองค์กรการมีส่วนร่วมกับสมาชิก ประชาชน และกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนเข้าด้วยกัน โดยมีรูปแบบความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมในแนวราบขององค์กรการมีส่วนร่วมและชุมชน รวมทั้งเป็นกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนประชาชนให้สามารถพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยอาศัยเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการทำงานของคนในชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของคนและปัญหาส่วนรวมในชุมชน ซึ่งการดำเนินงานของเครือข่ายจะนำไปสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

ระดับการมีส่วนร่วม

สถาบัน International Association for Public Participation ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การตีพิมพ์ และ การให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นส่วนร่วมกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการ กต.ตร. ที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ มีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของตำรวจ เป็นต้น

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงสุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน สามารถสรุปได้ว่า การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ซึ่งบางวิธีสามารถทำได้ง่าย ๆ แต่บางวิธีก็ต้องการใช้เวลานานขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (วีระกิตต์ หาญปริพรรณ์, 2551 : 26)

จากหลักการและความจำเป็นดังกล่าวทำให้การพัฒนากระบวนการราชการที่ผ่านมามีการพัฒนากระบวนการบริหารราชการที่สนับสนุนการปรับกระบวนการทำงานของส่วนราชการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หรือที่เรียกว่า “การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ในส่วนภาคราชการ การส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไข และเป็นกุญแจดอกสำคัญของความสำเร็จของการพัฒนาระบบราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและเอื้อต่อประโยชน์สุขของประชาชน เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ระบบราชการมีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาราชการยุคใหม่ที่เป็นราชการระบบเปิด การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนท้องถิ่น จะช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้าง

ให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน จะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการต่าง ๆ จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมที่เป็นพันธมิตรของภาครัฐ ซึ่งถึงเวลาแล้วที่ภาครัฐจะต้องร่วมมือกันเปิดระบบราชการให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อทำให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เกิดการแบ่งสรรทรัพยากรอย่างยุติธรรม และลดความขัดแย้งในสังคม และที่สำคัญที่สุด คือ การสร้างกลไกของการพัฒนาระบบราชการที่ยั่งยืน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนนั่นเอง

ยุทธศาสตร์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน

ภารกิจตามยุทธศาสตร์

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และเข้ามามีส่วนร่วมในการสอดส่องเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

1.1 จัดทำคู่มือประชาชน

1.2 จัดให้มีกิจกรรมเพื่อให้ความรู้กับประชาชน เช่น การอบรมสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม การอบรมสายตรวจ อาสาสมัคร

1.3 ประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างทัศนคติให้กับประชาชน มองภาพลักษณ์ของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภาคเอกชนเสมือนหนึ่งว่าเป็นตำรวจ

1.4 รมรณรงค์สร้างค่านิยม และจิตสำนึกรวมทั้งประชาสัมพันธ์เชิงรุกในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

2. ขยายเครือข่ายและพัฒนาความร่วมมือภาคประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

2.1 การส่งเสริมให้สังคมเข้มแข็งอย่างยั่งยืน เช่น การตรวจเยี่ยมชุมชน สถานประกอบการ สถานศึกษา เพื่อนบ้านเตือนภัย ชิดวัคชินให้ชุมชน

2.2 สมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่จะช่วยให้สังคมมีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

2.3 ส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกและแสดงบทบาทคล้ายตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมด้วยตนเอง

2.4 ขยายช่องทางรับแจ้งข้อมูลข่าวสารระหว่างตำรวจกับประชาชน

- 2.5 วางระบบตอบแทนผู้ช่วยเหลือตำรวจ
- 2.6 อบรมให้ความรู้ เพื่อยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในองค์กรภาคประชาชน ให้เป็นผู้ช่วยเหลือตน
3. วิเคราะห์และประชาสัมพันธ์สถานการณ์อาชญากรรมในชุมชน รณรงค์ให้ทุกภาคส่วนของสังคมเป็นพลังแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหา
  - 3.1 วิเคราะห์อาชญากรรมและประชาชนและชุมชนรับทราบเป็นประจำ
  - 3.2 จัดตั้งผู้ประสานงานระหว่างชุมชน
  - 3.3 รณรงค์สร้างค่านิยมและจิตสำนึก รวมทั้งประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม
  - 3.4 ประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคมในการปรับสภาพแวดล้อมเพื่อควบคุมอาชญากรรม
4. ประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) ร่วมกับทุกภาคส่วน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะนำมาปรับแผนกลยุทธ์
  - 4.2 จัดทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม
  - 4.3 มีการประสานหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ
5. สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างตำรวจ ภาครัฐ และภาคเอกชน
  - 5.1 ประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานเพื่อแก้ไขปัญหา
  - 5.2 แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรม เช่น ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ บุคคลพ้นโทษ แผนประทุษกรรมของคนร้าย
  - 5.3 เสนอแนวทางในการออกกฎหมายรองรับในการมีส่วนร่วมเครือข่ายภาคประชาชน
  - 5.4 บูรณาการ ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม
6. ส่งเสริมบทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบ และติดตามการบริหารงานตำรวจ
  - 6.1 ส่งเสริมบทบาทของ กต.ตร. ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่องและจริงจัง
  - 6.2 จัดกิจกรรมร่วม กต.ตร. ทั้งระดับ
7. แสวงหาความร่วมมือจากประชาชน ภาคเอกชน ในการนำเทคโนโลยีเพื่อใช้ประโยชน์ด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

จากการศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของนักวิชาการหลาย ๆ ท่านสามารถสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อ และความยึดมั่นของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Team Work) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุทิศตนมากยิ่งขึ้น เพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรม

ความหมายของอาชญากรรม

ประหยัด เงามาม (อ้างถึงในวีรพล เกตุมี, 2543 : 21) ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมไว้ว่า อาชญากรรม หมายถึง การกระทำผิดของบุคคล ซึ่งการกระทำนั้นกฎหมายได้บัญญัติไว้เป็นข้อห้าม และผู้กระทำผิดจะต้องได้รับการลงโทษ

สุวิทย์ นิ่มน้อย และคณะ (อ้างถึงในพนม ทองแดง, 2550 : 25) ซึ่งเป็นนักอาชญาวิทยา ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมไว้ว่า อาชญากรรม หมายถึง การกระทำที่ชั่วร้ายจริง ๆ เท่านั้น แม้ผู้กระทำจะหลุดพ้นจากเงื้อมมือของกฎหมายไปได้ ก็ยังคงถือว่าเป็นอาชญากรรม

ประเสริฐ เมฆมณี (อ้างถึงในพนม ทองแดง, 2550 : 25) อาชญากรรม หมายถึง การกระทำ ซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้

แบททัม (Bentham, 1960 อ้างถึงในพนม ทองแดง, 2550 : 26) ให้ความหมายของคำว่า อาชญากรรม คือ การกระทำผิดที่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา เป็นการกระทำที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นการกระทำผิด ซึ่งมีผลร้ายมากกว่าผลดี

บี.เอ.วอร์ส (B.A.Worths, 1960 อ้างถึงในวีรพล เกตุมี, 2543 : 28) กล่าวว่า อาชญากรรม เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายและเป็นการกระทำผิดต่อศีลธรรม เป็นการฝ่าฝืนหน้าที่ในทางสังคม ต่อเพื่อนร่วมสังคมเดียวกันอันยังผลให้ผู้ฝ่าฝืนจะต้องรับโทษ

กาโลฟาโล (Galofalo, 1960 อ้างถึงในวีรพล เกตุมี, 2543 : 28) ให้คำนิยามของคำว่า อาชญากรรม ต้องมีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. การกระทำนั้น ต้องเป็นภัยต่อสังคม
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำนั้นเป็นความเห็นของชนหมู่หนึ่ง ซึ่งมีอำนาจที่จะบังคับกำหนดโทษได้
3. ได้ออกข้อบังคับห้ามการกระทำเช่นนั้น โดยมีการกำหนดบทลงโทษ

เทปเปน (Tappan, 1960 อ้างถึงในวีรพล เกตุมี, 2543 : 28) ได้ให้ความหมายอาชญากรรมว่า อาชญากรรมเป็นการกระทำโดยมีเจตนาละเมิดกฎหมายอาญาหรือมีเจตนาละเว้นไม่กระทำในสิ่งที่กฎหมายบังคับให้กระทำโดยไม่มีข้อแก้ตัวที่สมเหตุสมผล ซึ่งทำให้รัฐต้องดำเนินการลงโทษ

สรุปได้ว่าอาชญากรรม คือ การกระทำผิดในทางอาญาโดยทั่วไป ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้ เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ชัดเจน

สาเหตุการเกิดอาชญากรรม

การเกิดอาชญากรรมนั้น มีสาเหตุมาจากหลายประเด็นด้วยกัน วรเดช จันทสร (อ้างถึงในพนม ทองแดง, 2550 : 29) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการเกิดอาชญากรรม ไว้ดังนี้

1. พิจารณาในแง่ตัวบุคคล การเกิดอาชญากรรมส่วนหนึ่งมาจากความโน้มเอียงต่อการกระทำผิดที่ถูกกำหนดโดยบุคลิกภาพแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไป เช่น ความผิดปกติทางชีววิทยา กรรมพันธุ์ ความผิดปกติทางสมองระดับสติปัญญา ซึ่งเป็นผลที่ได้มาจากการศึกษาทางจิตวิทยากายภาพ รวมถึงถึงความไม่สามารถของบุคคลที่ปรับตัวเองเข้ากับสิ่งแวดล้อมและแรงผลักดันของบุคคลที่ตกลงใจจะประกอบอาชญากรรม ซึ่งเป็นผลการศึกษาด้านสังคมวิทยา

2. พิจารณาในด้านกลุ่มบุคคล เกิดจากการขาดความสามารถที่จะต่อต้านการกดดันในการกระทำผิด ซึ่งถูกกำหนดโดยบทบาทของกลุ่ม เช่น การเลียนแบบความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ในแง่ของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการศึกษาด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม

3. พิจารณาในแง่ของระบบสังคมแล้ว อาจกล่าวได้ว่า การเกิดของอาชญากรรมของบุคคลที่จะเป็นเครื่องกำหนดความโน้มเอียงในการกระทำผิด ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการศึกษาทางสังคมและวัฒนธรรมอีกด้วย

สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ และคณะ (อ้างถึงในพนม ทองแดง, 2550 : 29) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปริมาณและสาเหตุการกระทำผิดซ้ำในปี พ.ศ.2522 พบว่า สาเหตุการกระทำผิดโดยทั่วไปเกิดขึ้นเนื่องจาก

1. สาเหตุทางด้านอารมณ์ อันได้แก่ ความคับแค้นใจ ความก้าวร้าว ความอาฆาต
2. สาเหตุทางด้านสังคม อันได้แก่ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว แหล่งส้วม ยาเสพติด ครอบครัวแตกแยก ขาดความรักความอบอุ่นมาตั้งแต่เกิด
3. สาเหตุพื้นฐานทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ ความยากจน ไม่มีงานทำ ซึ่งเป็นสาเหตุรองจากสาเหตุในสองข้อแรก

วิโรจน์ สุ่มใหญ่ (อ้างถึงในพนม ทองแดง, 2550 : 30) ได้ทำการศึกษา สาเหตุของการเกิดอาชญากรรมประเภทยาเสพติด พบว่า เกิดจากสาเหตุ ดังต่อไปนี้

1. ครอบครัวเป็นต้นตอของพื้นฐานการติดยาเสพติด ลักษณะครอบครัวที่ชักนำไปสู่ยาเสพติด ได้แก่ ครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง ขาดความอบอุ่น มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสามี ภรรยา และระหว่างพี่น้อง

2. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความยากจน ซึ่งไม่ได้หมายความว่าเฉพาะตัวเลข จำนวนเงินอันจำกัด ชัดสน ที่มีอยู่ในกระเป๋า แต่หมายความว่ารวมถึง ความรู้สึกที่ต่ำต้อย สิ้นหวัง กลุ่มใจ ทุกข์ใจ กับสภาพการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้คนเหล่านั้นเลือกเอายาเสพติดเป็นทางออกในการขจัดทุกข์

3. สภาพแวดล้อม ได้แก่ การมีที่อยู่อาศัยในแหล่งที่มียาเสพติดชุกชุม มีเพื่อนเป็นคนติดยาเสพติด ถูกชักจูงจากเพื่อนฝูงให้ทดลองใช้ยาเสพติด

กองบัญชาการศึกษา (อ้างถึงในพนม ทองแดง, 2550 : 30) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการติดยาเสพติดของเยาวชน ไว้หลายประการ คือ

1. สาเหตุจากการถูกชักชวน เนื่องจากเยาวชนมีสัญชาตญาณต้องการอยู่ร่วมกัน ต้องการได้รับการยกย่อง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่คณะ ฉะนั้นถ้าเพื่อนฝูงชักชวนให้ลองย้อมจะขัดไม่ได้ มิฉะนั้นจะกลายเป็นเข้ากับเพื่อนไม่ได้ จึงทำให้เยาวชนยอมไปสู่อายาเสพติด จากการชักชวนของเพื่อน ประกอบกับเยาวชนวัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในระยะ อยากรู้ อยากเห็น อยากลอง จึงง่ายต่อการชักชวน

2. สาเหตุจากความกดดันในครอบครัว สาเหตุนี้เป็นสาเหตุที่สำคัญมากที่สุดที่ทำให้เยาวชนไปสู่อายาเสพติด เพราะเกิดความกดดันในครอบครัว ซึ่งในแต่ละครอบครัวมีความแตกต่างกัน เช่น

2.1 พ่อแม่ทะเลาะกันทุกวัน ลูกเกิดความรำคาญใจที่เป็นสภาพเช่นนี้ ทำให้เบื่อบ้าน จึงทำให้มีเวลาว่างไปคบเพื่อนนอกบ้าน จนกว่าจะถึงเวลานอนจึงกลับบ้านและในที่สุดก็ไปสู่อายาเสพติด

2.2 พ่อแม่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน ต่างคนต่างมีภรรยา มีสามีใหม่ ทำให้ขาดความสนใจในลูกเท่าที่ควร เด็กในวัยนี้มีความกดดันในธรรมชาติสูง ความน้อยใจว่าพ่อแม่ไม่รักลูก รู้สึกว่าแห้วไปสู่อายาเสพติด

2.3 พ่อแม่ที่ไม่เข้าใจลูก เยาวชนที่หันไปสู่อายาเสพติดมิใช่ว่ามีเฉพาะเยาวชนที่ยากจนหรืออยู่ในสภาพกำพรว้า เยาวชนที่มีพ่อแม่ร่ำรวยลูกติดยาเสพติดก็มี เพราะพ่อแม่ไม่เข้าใจลูก คิดว่าเด็กมีความต้องการเพียงเงินไปใช้ในโรงเรียนหรือต้องการอะไรพ่อแม่ก็หาให้ได้โดยใช้เงินบันดาล แต่ความจริงเด็กหรือเยาวชนก็มีจิตใจอยากร่วมรับรู้ในกิจกรรมของครอบครัวบ้าง ต้องการให้พ่อแม่ยกย่อง เมื่อทำกิจกรรมดี เช่น สอบไล่ได้ที่ดี ๆ หรือช่วยเหลือผู้อื่นได้รับคำชมเชย ย่อมต้องอยากเล่าให้พ่อแม่ฟังในเรื่องราวต่าง ๆ นั้น แต่ปรากฏว่าเมื่อกลับมาบ้านพ่อแม่มีภารกิจมาก ไม่มีเวลาให้ลูกเล่าหรือทำความดีก็ไม่เคยรู้เลย เป็นเช่นนี้บ่อย ๆ เด็กก็เสียใจในที่สุดก็กลายเป็นคนเงียบขรึม ว้าเหวและไปสู่อายาเสพติด

2.4 พ่อแม่ที่แสดงออกในการรักลูกไม่เท่ากัน ความจริงข้อนี้พ่อแม่ทุกคนอาจรักลูกไม่เท่ากันก็ได้ แต่การเอาใจใส่ที่แสดงออกต่อลูกทุกคนควรมีเหมือนกัน และพ่อแม่ที่มีลูกหลายคน

ไม่ควรตั้งความหวังสูงนัก เช่น อยากให้ลูกเรียนเก่งสอบได้ที่ 1 ทุกคนก็ต้องการเช่นนี้ แต่ควรยอมรับสภาพความเป็นจริงว่าการเรียนเก่งนั้นขึ้นอยู่กับหลาย ๆ ประการ เช่น สติปัญญา ความเอาใจใส่ของเด็กเอง ฉะนั้น เมื่อมีลูก 2-3 คน อาจจะมีบางคนเรียนเก่ง บางคนไม่เก่ง ลูกคนเรียนไม่เก่งก็ไม่ควรได้รับการตำหนิจากพ่อแม่ เพราะสติปัญญาคนเราไม่เท่ากัน มีพ่อแม่บางคนพยายามชมเชย ยกย่องลูกคนเรียนเก่งให้ลูกที่ไม่เก่งฟังเสมอ ๆ

3. สาเหตุจากความจำเป็นในอาชีพบางอย่าง เช่น ผู้ทำงานกลางคืนเป็นพาร์ตเนอร์ นักร้อง พนักงานอาบอบนวด นักดนตรี คนขับรถเมล์ คนขับรถบรรทุก ผู้มีอาชีพเหล่านี้ใช้ยาเสพติดโดยหวังผลให้สามารถประกอบกิจการได้ เช่น บางคนใช้เพราะฤทธิ์ยาช่วยไม่เผลอ บางคนใช้ยาเพื่อย้อมใจให้เกิดความกล้า

4. สาเหตุจากปัญหาเศรษฐกิจ คือ การไม่มีงานทำ หรือมีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย แม้จะทราบว่ายาเสพติดผิดกฎหมาย แต่เพื่อความอยู่รอดของตนเองจึงยอมไปสู่อายาเสพติด โดยขั้นแรกคิดว่าเพียงเป็นคนช่วยส่งแต่การอยู่ใกล้ซัดยา ในที่สุดเป็นทั้งผู้ส่งยาและซัดยา

5. สาเหตุจากสังคม เนื่องจากมีผู้ติดยาเสพติดจำนวนมากไม่น้อย ที่พยายามเลิกเสพยาเข้ารับการรักษายาบาลจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนก็ตาม เมื่อหายแล้วบางคนปฏิเสธรังเกียจเนื่องจากมีประวัติเคยติดยาเสพติด เขาชนเหล่านี้จำเป็นต้องมีชีวิตอยู่รอด เมื่อสังคมไม่ยอมรับ เขาจึงจำเป็นต้องไปอยู่ในสังคมยาเสพติดเช่นเดิม จึงเท่ากับเป็นการแพร่ระบาดของยาเสพติดต่อไป

6. ขาดความรู้ในเรื่องยาและยาเสพติด มีเยาวชนบางคนได้ทดลองใช้ยาเสพติดเพราะไม่รู้จัก ไม่มีความรู้เรื่องยาเสพติด เข้าใจโดยได้ยินจากการโฆษณาว่าเฮโรอีนเป็นยาเสพติด แต่ไม่ทราบว่าผงขาว คือ เฮโรอีน เมื่อเพื่อนมาชักชวนว่าให้ลองเสพยาผงขาวแล้วจะเทียวผู้หญิงสนุก จึงลองเสพยา ถ้าทราบว่าผงขาวที่ลอง คือ เฮโรอีน ก็คงไม่กล้าลอง นอกจากนั้นถ้าเยาวชนมีความรู้ในเรื่องการใช้ยาบ้างก็จะไม่ทดลองยาที่ไม่มีฉลาก ยาเสพติดที่ผิดกฎหมายย่อมไม่มีฉลาก จึงหลอกลวงเยาวชนได้ง่าย

การป้องกันอาชญากรรม ประชัช เปี่ยมสมบูรณ์ (อ้างถึงในพนม ทองแดง, 2550 : 42) เป็นการกำหนดมาตรการปฏิบัติต่างๆ ก่อนการกระทำผิดเกิดขึ้น เพื่อมุ่งประสงค์ต่อผลในด้านการตัดทอนโอกาส ชัดขวางไม่ให้เกิดการกระทำความผิดหรือพฤติกรรมอันอาจเป็นภัยต่อสังคมมิให้เกิดขึ้นเป็นสำคัญประกอบด้วย การกำหนดโครงการแผนงานหลักการรักษาความสงบเรียบร้อย การจัดระบบงานป้องกันปราบปรามและเทคนิคการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจที่มีสมรรถภาพสูง กอปรด้วยคุณลักษณะความสามารถส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การควบคุมแหล่งเสื่อมโทรมอันเป็นปัจจัยสาเหตุแห่งอาชญากรรมอย่างกวัดข้น การให้การศึกษาและประชาสัมพันธ์ด้านการป้องกันอาชญากรรมแก่ประชาชน การให้ความร่วมมือสนับสนุนหน่วยงานป้องกันภัยสังคมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และการประสานงานระหว่างตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์อย่างใกล้ชิด เหล่านี้จักเป็นประโยชน์เกื้อกูลอย่างยิ่ง

ในการเรียกร้องขอความร่วมมือร่วมใจจากประชาชน ให้สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจโดยตรง ซึ่งจะมีส่วนช่วยลดจำนวนอาชญากรรม และสามารถควบคุมพฤติกรรมอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมให้อยู่ในวิสัยที่จะป้องกันเหตุร้ายก่อนที่จะปรากฏขึ้นได้เป็นอย่างดี ยุทธวิธีป้องกันอาชญากรรม พิจารณาเป็น 3 ประเด็น คือ

1. พัฒนาการทฤษฎีว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม
2. ยุทธวิธีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม
3. การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

ในกิจการตำรวจการป้องกันอาชญากรรมถูกกำหนดเป็นเป้าประสงค์หลักของงาน ตำรวจนับตั้งแต่สมัยของเซอร์ โรเบิร์ต พิล ในปี ค.ศ.1892 เป็นต้นมา แม้กระนั้นหลักทฤษฎีและมาตรการในการป้องกันอาชญากรรมก็มีได้คงรูป แต่ได้รับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยที่เป้าประสงค์หลักยังคงเดิมตลอดเวลา 153 ปีที่ผ่านมา ในยุคต้นของการพัฒนากิจการตำรวจดังกล่าว การปฏิบัติงานของตำรวจอยู่ภายใต้อิทธิพลของทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งมุ่งเสริมสร้างองค์การตำรวจให้สามารถปกป้องคุ้มครองชุมชนได้ตามลำพัง โดยไม่จำเป็นต้องร้องขอความร่วมมือจากประชาชนโดยตรง กล่าวโดยย่อ หลักทฤษฎีดั้งเดิม ได้ให้ความมั่นใจว่าตำรวจสามารถปฏิบัติงานด้านป้องกันอาชญากรรมได้โดยเอกเทศ ยุทธวิธีภายใต้แนวทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ การตรวจท้องที่ การตั้งตู้ยาม การตั้งจุดตรวจและด่านตรวจ รวมทั้งการจัดยามเฝ้าสถานที่สำคัญ ส่วนเครื่องมือที่ตำรวจใช้เพื่อติดต่อสื่อสารกับประชาชน มีลักษณะทางเดียวซึ่งเรียกว่า “การประชาสัมพันธ์” (Public Relations) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการเสริมสร้างความเข้าใจ ความมั่นใจ และการสนับสนุนของสาธารณชนที่มีต่องานตำรวจ

ต่อมา ในทศวรรษที่ 1950 แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ “ตำรวจชุมชนสัมพันธ์” ได้รับการพัฒนาขึ้นภายใต้ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ ตามแนวทางนี้การติดต่อสื่อสารระหว่างตำรวจและประชาชนมีลักษณะ 2 ทาง ซึ่งทำให้มีความแตกต่างในประการสำคัญจากการประชาสัมพันธ์ ภายใต้ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายซึ่งเป็นการติดต่อสื่อสารทางเดียวจากตำรวจไปสู่ประชาชนเท่านั้น ความสำคัญของการติดต่อสื่อสาร 2 ทางนั้น อยู่ที่ว่าตำรวจไม่ควรเป็นผู้พูดหรือให้ข้อมูลแต่ฝ่ายเดียว ควรเป็นผู้ฟังหรือผู้รับข่าวสารข้อมูลด้วย เพราะประชาชนผู้รับบริการจากตำรวจย่อมต้องการให้ตำรวจเข้าใจผู้รับบริการไม่น้อยไปกว่าที่ตำรวจปรารถนาให้ประชาชนเข้าใจผู้ให้บริการ กล่าวได้ว่า “ตำรวจชุมชนสัมพันธ์” คือ กระบวนการที่กำหนดทิศทางให้บุคลากรตำรวจทั้งหมดในแต่ละองค์การมีพฤติกรรมไปสู่การปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม เพื่อที่จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและสภาพแวดล้อม

อื่น ๆ ภายนอกองค์การในลักษณะที่จะเอื้ออำนวยต่อการบรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าประสงค์หลักของตำรวจ ด้วยเหตุนี้ จุดมุ่งหมายของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ได้แก่

- 1.1 เพื่อส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจในการป้องกันอาชญากรรม
- 1.2 เพื่ออุปถัมภ์และปรับปรุงการติดต่อสื่อสารและความเข้าใจร่วมกัน
- 1.3 เพื่อพัฒนาการศึกษาาร่วมกันในการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาชุมชน
- 1.4 เพื่อขยายความร่วมมือระหว่างตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์
- 1.5 เพื่อช่วยเหลือตำรวจและผู้นำชุมชนในการทำ ความเข้าใจ เกี่ยวกับธรรมชาติและสาเหตุของปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม

- 1.6 เพื่อเพิ่มการดำเนินงานด้านให้ความคุ้มครองแก่ประชาชน โดยเท่าเทียมกัน

กิจกรรมของตำรวจชุมชนสัมพันธ์มี 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ประเภทแรก ได้แก่ การตั้งหน่วยตำรวจชุมชนสัมพันธ์ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมที่มีลักษณะถาวรและชั่วคราวตามความเหมาะสมของท้องที่ เช่น รับผิดชอบจัดทีมงานตำรวจเข้าประจำในชุมชน และรับผิดชอบการจัดทีมระงับวิกฤติทางครอบครัว ประเภทที่ 2 ได้แก่ การสร้างโครงการสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ เช่น การเชิญประชาชนร่วมตรวจท้องที่ การจัดพบปะสังสรรค์และการให้ความรู้สำหรับประชาชน จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายใต้ตำรวจชุมชนสัมพันธ์มีทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมก็ปราศจากขอบเขต พื้นที่รับผิดชอบแน่นอนว่ากิจกรรมที่ริเริ่มจะสามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกลักษณะพื้นที่หรือไม่เพียงใด

2. ยุทธวิธีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม

ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (ค.อ.ส.) ตระหนักถึงความแตกต่างของทั้งอินทรีย์และสภาพแวดล้อมในการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรม โดยมีฐานคติเบื้องต้นพอสรุปได้เป็น 5 ประการ ดังนี้

2.1 ทฤษฎี ค.อ.ส. มุ่งที่การลดช่องโอกาส สำหรับการประกอบอาชญากรรมในสภาพแวดล้อม แต่ไม่ได้ละเลยความสำคัญของตัวบุคคล ซึ่งมีแนวโน้มที่จะละเมิดหรือไม่ละเมิดกฎหมาย

2.2 ทฤษฎี ค.อ.ส. มีความพอเพียงในการควบคุมอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สินให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม

2.3 ทฤษฎี ค.อ.ส.มีคุณค่าทางปฏิบัติในระดับสูงรวมทั้งส่งเสริมหลักศีลธรรมและมนุษยธรรม

2.4 ทฤษฎี ค.อ.ส. มุ่งสนับสนุนการรวมตัวและสัมพันธ์ภาพระหว่างสุจริตชนในสังคม เพื่อให้เกิดแรงต้านทุจริตชน

2.5 ทฤษฎี ค.อ.ส. กำหนดนิยามของกฎหมายไว้เฉพาะกฎหมายซึ่งตราขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนรวม กล่าวคือ เพื่อให้ประชาชนจำนวนมากที่สุดได้รับประโยชน์สูงสุดจากการบัญญัติกฎหมายนั้น

3. การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน เป็นความพยายามที่จะป้องกันอาชญากรรมในชุมชนที่อยู่อาศัยในลักษณะ “พบกันครึ่งทาง” กล่าวคือ ตำรวจเป็นผู้ยื่นความช่วยเหลือให้กับประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับข้อมูล คำแนะนำและวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับประชาชนผู้รับความช่วยเหลือและตอบสนองด้วยความร่วมมือกับตำรวจ ในการสอดส่องดูแลตรวจตราชุมชนของตน ตลอดจนรับผิดชอบในการแจ้งเหตุคว้นเหตุร้ายหรือพฤติกรรมน่าสงสัยให้ตำรวจทราบ ประชาชนคือผู้ที่เสียสละและรับผิดชอบต่อชุมชนในพื้นที่ปฐมภูมิ และทุติยภูมิในการป้องกันเสมอเหมือนกับตำรวจ ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อพื้นที่สาธารณะ อย่างไรก็ตามประชาชนต้องละเว้นจากการแสดงบทบาทของมือปราบ โดยยังคงมอบหน้าที่ในการปราบปรามอาชญากรรมไว้ให้อยู่ในภาระหน้าที่ของตำรวจ

สรุปได้ว่า เป้าประสงค์หลักที่สำคัญยิ่งขององค์การตำรวจ นับแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันก็คือ การป้องกันอาชญากรรม ซึ่งจัดเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ การป้องกันอาชญากรรมเป็นความพยายามที่จะจำกัดขอบเขตของปัญหาอาชญากรรมไม่ให้เพิ่มความถี่และรุนแรงมากเกินไป แต่ไม่ใช่กำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป องค์กรอาชญากรรมเป็นปัญหาสังคมซึ่งต้องการความร่วมมือร่วมใจจากสมาชิกทุกฝ่าย ทุกระดับในสังคม การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นหลักการสำคัญในการป้องกันอาชญากรรม แต่มิได้หมายความว่าตำรวจจะสามารถปล่อยปละ ละวาง โดยโยนความรับผิดชอบต่างๆ ให้กับประชาชน ในทางตรงกันข้ามบทบาทของตำรวจจำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับกาลเวลา สถานที่และสถานการณ์ ตำรวจอาจใช้ยุทธวิธีตั้งรับต่อไปได้ เพราะจะมีแต่เสมอตัวหรือเปลี้ยพลังงานไม่อาจปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้จะเป็นความจริงที่ว่า ตำรวจเกี่ยวข้องเฉพาะปลายเหตุของอาชญากรรมหลายประเภทแต่ความเป็นจริงดังกล่าวย่อมมิใช่ข้ออ้างเพื่อสนับสนุนความคิดที่ว่าตำรวจอยู่ในฐานะที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาใดๆ เกี่ยวกับอาชญากรรม ในทางกลับกันตำรวจมีโอกาสอย่างยิ่งที่จะรุกเข้าหาปัญหาอาชญากรรม โดยอาศัยหลักทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม เป็นยุทธวิธีในการป้องกันอาชญากรรมในหน้าที่ตำรวจที่มีการประยุกต์ใช้ และปรากฏผลดีขึ้นมาแล้ว

การปราบปรามอาชญากรรม

ประเสริฐ เมฆมณี (อ้างถึงใน ไชยา นุ่มมาก, 2550 : 28) กล่าวว่า หมายถึงการควบคุมและขจัดปัจจัยต่าง ๆ อันเป็นภัยต่อสังคมไว้ก่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยฉับพลัน มุ่งเน้นเกี่ยวกับการจัด

กำลังตำรวจตรวจตราท้องที่ (Police Patrol) อย่างพอเพียงและเอาใจใส่ทั่วถึง ทั้งในรูปแบบการจัดสายตรวจเดินเท้า (Foot Patrol) สายตรวจรถยนต์ (Automobile Patrol) สายตรวจจักรยานยนต์ (Scooters and Motorcycles Patrol) และสายตรวจชุมชน ซึ่งได้รับฝึกฝนเทคนิคตำรวจเป็นอย่างดีและมีความสามารถในลักษณะที่ส่งผลลัพธ์ที่ประจักษ์แจ้งย่อมจะทำให้ผู้กระทำผิดมีความเกรงกลัวตำรวจและผลกรรมที่ได้กระทำให้ยิ่งขึ้น การปราบปรามอาชญากรรมจึงเป็นมาตรการที่จะรับช่วงจากการป้องกันอาชญากรรม

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (อ้างถึงใน ไชยา นุ่มมาก, 2550 : 28) การปราบปรามอาชญากรรมยังหมายความรวมถึงกระบวนการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิด ตลอดจนสอบสวนและสั่งฟ้องสั่งสำนวน รวมทั้งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ การปราบปรามอาชญากรรมจึงมีความหมายขอบเขตกว้างขวาง รวมตลอดทั้งกระบวนการหลังการกระทำผิดทางอาญา

สรุปได้ว่าตำรวจจะต้องใช้ทฤษฎีทั้งการป้องกันอาชญากรรมและปราบปรามอาชญากรรมในเวลาเดียวกัน กล่าวคือ ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมจะใช้ก็ต่อเมื่ออาชญากรรมนั้นยังไม่เกิดขึ้นประกอบไปด้วย แนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Approach) เป็นทฤษฎีที่ถือว่างานป้องกันอาชญากรรม คือ งานหลักของตำรวจ การปรากฏตัวของตำรวจจะต้องช่วยยุติเหตุร้าย อาชญากรต้องเกรงกลัวเมื่อเห็นตำรวจ ซึ่งจะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะช่วยในการระงับเหตุร้าย แนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ (Community Relations Approach) หลักของแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์เพื่อป้องกันอาชญากรรมก็คือ การจัดสภาพทั่วไปไม่ว่าในระดับในเมือง ชุมชนหรือละแวกบ้านในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลง่ายต่อการควบคุม โดยให้ประชาชนเป็นแกนนำช่วยกันระงับภัย แนวทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Theory of Crime Control Through Environmental Design) มุ่งพิจารณาสภาพแวดล้อมโดยการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อขัดขวางการละเมิดกฎหมาย ซึ่งสภาพแวดล้อมแบ่งเป็น 2 ทาง คือ สภาพแวดล้อมทางด้านรูปธรรม อันได้แก่การวางผังเมืองและชุมชน ความมั่นคงของประตูหน้าต่าง การใช้สัญญาณเตือนภัย การใช้อุปกรณ์เปิดปิดเครื่องไฟฟ้า และอื่นๆ และสภาพแวดล้อมนามธรรมอันได้แก่ การใช้มาตรการเพื่อนบ้านเตือนภัย มาตรการสายตรวจประชาชน และมาตรการตรวจตามบ้านเรือน โดยตำรวจจะมีการปฏิบัติหน้าที่ควบคู่ไปกับสามัญสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่และระวังป้องปรามอาชญากรรมไปพร้อม ๆ กัน

ในปัจจุบันตามโครงสร้างใหม่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในสถานีตำรวจเป็นหน้าที่ของ รองผู้กำกับการ (หัวหน้างานป้องกันปราบปราม) สารวัตรป้องกันปราบปราม หรือสารวัตรหัวหน้าสถานีตำรวจ แล้วแต่หน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละสถานีตำรวจ และเพื่อให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของแต่ละสถานีตำรวจมีเวลาที่จะบริหารงานสายตรวจ ซึ่งเป็นงานหลักของการป้องกันอาชญากรรม (แผนเชิงรับ) และส่วนการปราบปรามอาชญากรรม (แผนเชิงรุก) จะเน้นทางด้านงานสืบสวนหาข่าว เพื่อจะเน้นงาน

ปราบปรามเป็นหลัก โดยจะยึดถือข้อมูลท้องถิ่น ข้อมูลบุคคลสำคัญ ข้อมูลบุคคลที่ต้องสอดส่องดูแล เช่น บุคคลอันตราย บุคคลเคยต้องโทษมาก่อนหรือบุคคลที่พ้นโทษ โดยจะสั่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน (นอกเครื่องแบบ) ประกบตัวบุคคลที่ต้องสอดส่องดูแลตลอดเวลา หากผิดปกติ หรือสงสัยจะเข้าทำการตรวจค้น กวาดล้าง จับกุม ซึ่งการปราบปรามในปัจจุบัน ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีเครื่องมือที่ทันสมัยในการตรวจค้นหาประวัติบุคคลหรือมือปืนรับจ้าง ตรวจค้นตำหนิรูปพรรณทรัพย์สินที่หาย เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ตลอดจนทรัพย์สินอื่น ๆ และรวมไปถึงหมายจับบุคคลต่าง ๆ ในคอมพิวเตอร์ หากสถานีตำรวจหน่วยใดต้องการหาข้อมูล แผนกทะเบียนประวัติก็สามารถให้ข้อมูลได้ภายใน 3 นาที ส่วนทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็ได้เปิดเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ตด้วย เพื่อความทันสมัยในด้านข้อมูลข่าวสารในยุคปัจจุบัน นอกจากนั้นยังต้องติดตามข่าว การซื้อขายอาวุธผิดกฎหมาย เช่น อาวุธสงคราม แห่ล่าสัตว์ เสพผิด เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นชนวนหรือสาเหตุในการเกิดอาชญากรรมได้ ซึ่งงานปราบปรามนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจจะไม่สามารถเจาะลึกเข้าไปได้ สายตรวจจะมีเพียงปรากฏภายในที่ชุมชนเพื่อผลทางจิตวิทยา เพื่อลดช่องโอกาสของคนร้ายเท่านั้น การปราบปรามจึงเป็นเรื่องของชุดสืบสวนนอกเครื่องแบบเท่านั้นจึงจะ ได้ผลดี

การสร้างความใกล้ชิดและความอ่อนใจให้แก่ประชาชน

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของ ความใกล้ชิด ความสนิทสนมไว้ว่า คือ “การชอบพอกัน คู่กันเคยกัน ไม่ห่างกัน” ส่วนความอ่อนใจ หมายถึง “การมีความรู้สึกสบายใจขึ้น มีความมั่นใจ ไม่มีความกังวล”

ดังนั้น การสร้างความใกล้ชิดและความอ่อนใจให้แก่ประชาชน จึงหมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสร้างความชอบพอกัน คู่กันเคยกับประชาชน เพื่อต้องการให้ประชาชนเกิดความรู้สึกสบายใจขึ้น มีความมั่นใจในความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินและลดความกังวลที่มีอยู่ให้หมดสิ้นไป และการสร้างความใกล้ชิดระหว่างบุคลากรโครงการกับประชาชนในพื้นที่เป้าหมายเป็นสิ่งสำคัญ ผู้นำโครงการไปปฏิบัติต้องทราบข่าวสารข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อจะได้ปรับกลยุทธ์และวิธีการได้ทันการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอันมีผลมาจากความเชื่อและวัฒนธรรมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น มักมีรายละเอียดปลีกย่อยเป็นการเฉพาะในแต่ละท้องที่ ความใกล้ชิดจะทำให้สามารถรับทราบ กลั่นกรอง และปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ได้ทันทั่วทั้ง การปรับเปลี่ยนให้ทันเวลาอาจช่วยทำให้โครงการดำเนินต่อไปได้ แทนที่จะล้มเหลวหรือยกเลิกไป

สรุปได้ว่า การสร้างความใกล้ชิดและความอ่อนใจ นั้นเป็นการสร้างผลทางจิตวิทยา โดยมีวิธีการในการทำให้ประชาชนโดยทั่วไปเกิดความยอมรับนับถือ ไว้วางใจ รู้สึกสบายใจ รู้สึกคุ้นเคย ตลอดจน

มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ส่งผลให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในสวัสดิภาพและความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของตน

การประชาสัมพันธ์

ความหมายของการประชาสัมพันธ์ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมาย “การประชาสัมพันธ์” ว่าการติดต่อสื่อสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันถูกต้องต่อกัน

สะอาด ตันศุกผล (อ้างถึงในวีระกิตติ์ หาญปริพรรณ์, 2551 : 27) ให้คำจำกัดความว่า การประชาสัมพันธ์ คือ วิธีการของสถาบันอันมีแผนการและการกระทำที่ต่อเนื่องกัน ในอันที่จะสร้างหรือพึงให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มประชาชนเพื่อให้สถาบัน อันจะเป็นประโยชน์ให้สถาบันนั้น ๆ ดำเนินงานไปได้ผลดีสมความมุ่งหมาย โดยมีประชาคมติเป็นแนวบรรทัดฐานสำคัญด้วย จากคำจำกัดความดังกล่าว อธิบายได้ ดังนี้

1. คำว่า สถาบัน (Institution on organization) คือ กิจการที่บุคคลหรือคณะบุคคลได้จัดทำขึ้นโดยประสงค์ที่จะดำเนินการใด ๆ ในสังคมให้ลุล่วงไปตามความปรารถนาของบุคคลหรือคณะบุคคลนั้น กิจการต่าง ๆ เช่น กิจการด้านการปกครอง สถาบันก็อาจมีรูปเป็นรัฐบาล กระทรวง ทบวง กรม และหน่วยราชการต่าง ๆ ถ้าเป็นกิจการด้านสังคมสงเคราะห์ ได้แก่ องค์กรสาธารณกุศลต่าง ๆ เช่น มูลนิธิ หรือสภาสงเคราะห์ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีกิจการด้านธุรกิจ เช่น บริษัท ห้างร้าน ธนาคาร รวมทั้งสถาบันการศึกษาด้วย เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงเรียน เป็นต้น หน่วยงาน และองค์กรสถาบันเหล่านี้จะต้องดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของสถาบันดังกล่าวข้างต้นจะต้องดำเนินงานถูกต้องตามกฎหมายมีระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับและเป็นสถาบันที่เกี่ยวข้องกับประชาชน

2. คำว่า กลุ่มประชาชน (The Public) หมายถึง กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน กลุ่มประชาชน อาจแบ่งตามลักษณะต่าง ๆ เช่น ความสนใจ ระดับการศึกษา ความรู้ เพศ วัยฐานะ และรายได้ ฯลฯ กลุ่มของประชาชนจะเป็นกลุ่มใดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะและประเภทของสถาบันนั้น ๆ กลุ่มของประชาชน แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

2.1 กลุ่มประชาชนภายนอก (External Public) ได้แก่ กลุ่มประชาชนภายนอก องค์กร หรือสถาบันและสถาบันที่เกี่ยวข้อง เช่น ลูกค้า ประชาชน ผู้บริ โภค ลูกหนี้ เจ้าหนี้ ฯลฯ

2.2 กลุ่มประชาชนภายใน (Internal Public) ได้แก่ กลุ่มประชาชนภายในองค์กร หรือสถาบัน เช่น เจ้าหน้าที่ขององค์กร กลุ่มพนักงาน

กลุ่มประชาชนดังกล่าวข้างต้น มีความสำคัญต่อสถาบันมากเพราะมีอิทธิพลที่จะทำให้สถาบันเจริญก้าวหน้า ถ้าเขาให้ความร่วมมือและสนับสนุน ตรงกันข้าม ถ้าไม่ให้ความร่วมมือสถาบันก็ไปไม่รอด ดังนั้นสถาบันจะต้องยืดหยุ่น เปลี่ยนแปลงให้เข้ากับกลุ่มประชาชนและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของกิจการ

3. คำว่า ความสัมพันธ์อันดี (Good Relationship) ได้แก่ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างองค์กร สถาบันกับกลุ่มประชาชนของตน กิจกรรมใด ๆ ของสถาบันที่ได้จัดทำขึ้นนับตั้งแต่เริ่มจัดตั้งสถาบัน จนกระทั่งได้ดำเนินงานใด ๆ ของสถาบันไป ควรจะให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน กล่าวคือ ทำให้กลุ่มประชาชนมีความนิยม เกิดความพึงพอใจความเข้าใจในนโยบาย และการดำเนินงานของสถาบัน รวมทั้งเต็มใจที่จะให้ความสนับสนุนร่วมมือด้วย การที่จะให้ดำเนินงานได้ผลดีเช่นนั้น องค์กรสถาบันจำต้องศึกษาถึงสภาพของกลุ่มประชาชนตลอดจนความรู้สึกรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่ประชาชนมีต่อสถาบันและกิจการของสถาบัน สรุปแล้วก็คือ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดี (Good Understanding) ซึ่งกันและกันนั่นเองเมื่อเกิดความเข้าใจอันดี หรือความสัมพันธ์อันดีแล้วโอกาสที่จะได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชนก็จะติดตามมา

4. คำว่า ประชามติ (Public Opinion) คือ ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชน ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญร่วมมือ ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลย่อมมีความเห็นต่อสิ่งเดียวกันหรือสถาบันแตกต่างกันหรือเหมือนกัน ดังนั้นสถาบันควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชน สนใจหรือเห็นด้วยให้ความสนับสนุนหรือไม่สนับสนุน โดยการคัดค้านหรือมีปฏิกริยาโต้ตอบ เมื่อสถาบันได้ศึกษาสภาพความคิดเห็นของประชาชนแล้วก็จะได้หาทางแก้ไขความขัดแย้ง หรือความเข้าใจผิดของประชาชนบางคนในกลุ่มให้หมดไป

สรุปได้ว่า การประชาสัมพันธ์ คือ การสร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรต่อบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการประชาสัมพันธ์นั้น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการประชาสัมพันธ์ 3 ด้านด้วยกัน คือ การเผยแพร่ การชักชวน และการประสานความคิดเห็นให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ประเภทของการประชาสัมพันธ์ โดยทั่วไปการประชาสัมพันธ์ อาจแบ่งตามลักษณะงานกว้าง ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

1. การประชาสัมพันธ์ภายใน (Internal Public Relations) คือ การสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มบุคคลภายในสถาบันเอง อันได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ เสมียน พนักงาน ลูกจ้าง รวมตลอดจนถึงนักการภารโรง คนขับรถภายในองค์กรสถาบันให้เกิดมีความรักใคร่กลมเกลียว สามัคคีกันในหมู่เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งด้านการเสริมสร้างขวัญ และความรักใคร่ผูกพัน จงรักภักดี (Loyalty) ต่อหน่วยงาน การประชาสัมพันธ์ภายใน จึงมีความสำคัญมาก การประชาสัมพันธ์ภายนอกองค์กรสถาบันจะดีไปไม่ได้เลยหากการประชาสัมพันธ์ภายในองค์กรสถาบันยังไร้ประสิทธิภาพ เพราะความสัมพันธ์อันดีภายในหน่วยงานจะมีผลสะท้อนไปกับการสร้างความสัมพันธ์ภายนอกด้วย และการสร้างความสัมพันธ์อันดีภายในหน่วยงานยังเอื้ออำนวยให้การบริการ และการดำเนินงานขององค์กรสถาบันเป็นไปด้วยความราบรื่น คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการที่พนักงาน ลูกจ้าง

ภายในสถาบันมีความเข้าใจในนโยบาย และการดำเนินงานของสถาบันเป็นอย่างดี ก็จะเป็นกำลังสำคัญในการสร้าง ประสิทธิภาพแก่การประชาสัมพันธ์ภายนอกด้วย

สำหรับสื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ภายในนั้น อาจใช้การติดต่อสื่อสารด้วยวาจา แบบซึ่งหน้า (Face of Face) หรืออาจใช้สิ่งพิมพ์ภายในองค์กร (House Journal) ช่วย เช่น หนังสือเวียน จดหมายของภายในวารสารภายใน เป็นต้น

2. การประชาสัมพันธ์ภายนอก (External Public Relations) คือ การสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนภายนอก กลุ่มต่าง ๆ อันได้แก่ประชาชนทั่วไป และประชาชนที่องค์การสถาบันเกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำความคิดเห็น ผู้นำในท้องถิ่น ลูกค้า ผู้บริโภค รวมทั้งชุมชนละแวกใกล้เคียง ฯลฯ เพื่อให้กลุ่มประชาชนเหล่านี้เกิดความรู้ ความเข้าใจในตัวสถาบัน และให้ความร่วมมือแก่สถาบันด้วยดี การทำการประชาสัมพันธ์ภายนอกต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนที่มีกลุ่มขนาดใหญ่ หรือจำนวนมาก จึงอาจใช้เครื่องมือ สื่อสารต่าง ๆ เข้ามาช่วยเผยแพร่กระจายข่าวสารชนด้วย อันได้แก่ สื่อมวลชน (Mass Media) เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบัน องค์กร สถาบันต่าง ๆ ก็นิยมใช้เครื่องมือสื่อสารมวลชนเหล่านี้เข้าช่วยในการประชาสัมพันธ์

สรุปได้ว่า การประชาสัมพันธ์มีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ การประชาสัมพันธ์ภายใน และการประชาสัมพันธ์ภายนอก ซึ่งทั้ง 2 ประเภทของการประชาสัมพันธ์นี้แตกต่างกันที่กลุ่มเป้าหมายของการประชาสัมพันธ์ คือ การประชาสัมพันธ์ภายในมุ่งที่พนักงานภายในองค์กร เพื่อการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และความสามัคคีกลมเกลียวภายในหน่วยงาน แต่การประชาสัมพันธ์ภายนอก มุ่งที่ประชาชนทั่วไปนอกองค์กร ทั้งนี้ก็เพื่อการเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างประชาชนและหน่วยงานที่ให้การประชาสัมพันธ์

ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ งานประชาสัมพันธ์เป็นงานสื่อสัมพันธ์ที่มีความสำคัญ และเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวาง มีระบบงานที่ซับซ้อนแต่งงานประชาสัมพันธ์จะช่วยส่งเสริมลักษณะความเป็นผู้นำขององค์กรและบุคคล ทั้งยังช่วยให้เกิดความเข้าใจ ความร่วมมือทั้งจากพนักงานภายในและจากประชาชนภายนอกด้วย นับว่างานประชาสัมพันธ์มีคุณค่าต่อสถาบันต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งพอจะสรุปความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์และสร้างค่านิยมของหน่วยงานได้ดีขึ้น หมายถึง การสร้างความรู้สึกระทับใจที่บุคคลหลาย ๆ กลุ่มมีต่อหน่วยงานนั้น ๆ รวมทั้งลูกจ้าง ลูกค้า ผู้บริโภค ชุมชน พ่อค้าและรัฐบาล โดยการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มชนเหล่านี้ เผยแพร่ชี้แจงข่าวสารให้ประชาชนเห็นคุณค่าความดีให้เกิดความเลื่อมใสและสร้างความผูกพันทางใจ เช่น การที่หน่วยงานประสบความสำเร็จมีกำไรพอควร และแบ่งส่วนของกำไรให้กับพนักงานในรูปแบบของเงินเดือนที่สูงพอควร ตลอดจนมีสวัสดิการต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามอัตรภาพ ขณะเดียวกันก็เป็นสมาชิกที่มีความรับผิดชอบ

ต่อชุมชน เป็นเพื่อนบ้านที่ดี มีนโยบายส่งเสริมพนักงานให้มีตำแหน่งและความรับผิดชอบสูง มีการฝึกอบรมและพัฒนาพนักงาน

2. การประชาสัมพันธ์ช่วยป้องกันรักษาชื่อเสียงของหน่วยงาน หมายถึง มีการพัฒนาปรับปรุงตัวเอง รวมทั้งสินค้าและบริการต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของประชาชนแล้วโอกาสที่ประชาชนจะได้รับความไม่สะดวก เกิดความเข้าใจผิด หรือมองในแง่ร้ายซึ่งจะเป็นผลในการนำไปวิพากษ์วิจารณ์ให้เกิดเสียชื่อเสียงย่อมไม่มี หรือมีน้อยมากเพราะเราได้ตรวจสอบความคิดเห็นทัศนคติของประชาชนและทำการปรับปรุงอยู่เสมอ

3. การประชาสัมพันธ์ช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความร่วมมือกับหน่วยงานและฝ่ายบริหารเพราะ การประชาสัมพันธ์เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างฝ่ายบริหารกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยการให้ข่าวสารข้อเท็จจริงและความถูกต้องมิได้เป็นการจูงใจหรือการโฆษณาชวนเชื่อด้วยกลวาทย์ยอมทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกับฝ่ายบริหารขึ้น

4. การประชาสัมพันธ์ช่วยการขายและการตลาด การประชาสัมพันธ์เป็นการปูพื้นค่านิยม ทัศนคติที่ดีให้เกิดกับหน่วยงานเมื่อประชาชนมีค่านิยม ความรู้สึกที่ดีแล้วก็มีใจพร้อมที่จะรับฟังข่าวสาร การโฆษณาสินค้าหรือบริการต่างๆ ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความต้องการอยากได้และตัดสินใจซื้อในที่สุด การประชาสัมพันธ์ที่มีการตรวจสอบทัศนคติ ความคิดเห็น ค่านิยมของกลุ่มเป้าหมายยังช่วยให้ฝ่ายการตลาดวางแผนงาน ตั้งแต่ผลิตสินค้า จัดจำหน่าย โฆษณาได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพด้วย

การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญต่อหน่วยงานในด้านการประชาสัมพันธ์ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์และสร้างค่านิยมของหน่วยงานได้ดีขึ้น การประชาสัมพันธ์ช่วยป้องกันรักษาชื่อเสียงของหน่วยงาน การประชาสัมพันธ์ช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความร่วมมือกับหน่วยงานและฝ่ายบริหาร และการประชาสัมพันธ์ช่วยการขายและการตลาด

วัตถุประสงค์ทั่วไปของการประชาสัมพันธ์

1. เพื่อสร้างความนิยมให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน
2. เพื่อปกป้อง และรักษาชื่อเสียงสถาบันมิให้เสื่อมเสีย
3. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายใน

จากการศึกษาแนวคิดการประชาสัมพันธ์ สามารถสรุปได้ว่า การประชาสัมพันธ์หรือ คือ การสร้างความสัมพันธ์ต่อประชาชน กลุ่มคนสาธารณะ ด้วยการติดต่อสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดี มีวัตถุประสงค์โดยทั่วไป 4 ประการ คือ เพื่อสร้างความนิยมให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน เพื่อปกป้องและรักษาชื่อเสียงของสถาบัน และเพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในองค์กรมิให้แตกแยก การประชาสัมพันธ์มีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ การประชาสัมพันธ์ภายใน และการประชาสัมพันธ์ภายนอก

ซึ่งทั้ง 2 ประเภทของการประชาสัมพันธ์นี้แตกต่างกันที่กลุ่มเป้าหมาย การประชาสัมพันธ์มีประโยชน์ในด้าน ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์และสร้างค่านิยมของหน่วยงานได้ดีขึ้น ช่วยป้องกันรักษาชื่อเสียงของหน่วยงาน ช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความร่วมมือกับหน่วยงานและฝ่ายบริหาร และการประชาสัมพันธ์ช่วยการขายและการตลาด

ผลกระทบของอาชญากรรม

อาชญากรรมที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นแสดงให้เห็นถึงความสูญเสียและความเสื่อมโทรมของสังคม กล่าวคือ จำนวนอาชญากรรมตลอดจนความสลับซับซ้อนของรูปแบบและการทวีความรุนแรงมากขึ้นของอาชญากรรมนำมาซึ่งความสูญเสียทั้งทรัพยากรของประเทศที่ต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมตลอดจนงบประมาณในการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

นอกจากนี้จำนวนอาชญากรรมที่เพิ่มมากขึ้น เป็นตัวแปรสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงภาวะความเสื่อมโทรมของศีลธรรมในสังคมได้เป็นอย่างดี เนื่องจากจำนวนอาชญากรรมที่เพิ่มมากขึ้นแสดงให้เห็นถึงกระบวนการขัดเกลาทางสังคมไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้คนในสังคมขาดสิ่งยึดเหนี่ยวใจ ขาดความมีคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิตเป็นสำคัญ

ความสูญเสีย —————> จำนวนอาชญากรรมที่เกิดขึ้น

ความเสื่อมโทรมศีลธรรม —————> จำนวนอาชญากรรม

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ระดับจุลภาค

1. สูญเสียกำลังคน —> ผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ไม่สามารถทำงานได้ อาจมีผลกระทบต่อตัวเหยื่อ หรือ ครอบครัวโดยตรง

2. สูญเสียกำลังเงิน —> ทำงานไม่ได้ เสียชีวิต ทรัพย์สินถูกทำลาย สูญเสียเงิน

ระดับมหภาค

1. เศรษฐกิจประเทศกระทบไปด้วย

1.1 ไม่มีใครเข้ามาเกี่ยวข้องกับประเทศไทย ตัวอย่าง สถานการณ์ความไม่สงบทางภาคใต้

1.2 นักท่องเที่ยวต่างชาติ ไม่กล้าเข้ามาลงทุน

2. ค่าใช้จ่ายในการป้องกันปราบปรามและควบคุมอาชญากรรม

ผลกระทบต่อสังคม

1. ความเสื่อมโทรมของศีลธรรม —> ความวิบัติสู่สังคม

ตัวอย่าง พ่อข่มขืนลูก ลูกฆ่าพ่อ

2. ขวัญและกำลังใจของคนในสังคม

ผลกระทบต่อการเมือง

ภายใน

1. การเมืองขาดความมั่นคง ฝ่ายค้านอภิปรายไม่ไว้วางใจ
2. อาจมีการนำไปสู่เหตุผลการปฏิบัติ

ภายนอก

1. การเมืองขาดความมั่นคง ต่างชาติไม่ให้ความมั่นใจ มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันอาจนำไปสู่ปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ

ทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรม

1. ทฤษฎีว่าด้วยการเกิดอาชญากรรม

อับณพ ชูบำรุง (อ้างถึงในวิระพล เกตุมี, 2543 : 32) กล่าวว่า อาชญากรรม คือ การกระทำผิดอาญา และผู้กระทำต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ซึ่งอาจผิดเพราะกระทำหรืองดเว้น ไม่กระทำก็ได้ เช่นฆ่าผู้อื่น ลักทรัพย์ ไม่เสียภาษีอากร ไม่เข้ารับการตรวจเลือกเข้ารับราชการทหาร เป็นต้น ซึ่งกฎหมายจะกำหนดบทลงโทษไว้ชัดเจน

ทฤษฎีว่าด้วยกลุ่มสังคม และปัจจัยทางวัฒนธรรม แต่เดิมนักสังคมศาสตร์เชื่อกันว่าสาเหตุของอาชญากรรมมีอย่างเดียว เช่น ความยากจน ความแตกแยกในครอบครัว การศึกษาต่ำ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม นักสังคมวิทยาบางท่าน คิดค้นทฤษฎีมีขอบเขตแคบลง และได้ให้ความหมายแน่ชัดกว่าเดิม ทฤษฎีเหล่านี้แยกเป็น

1. ทฤษฎีว่าด้วยความประพฤติผิดที่ได้จากการเรียนรู้ (Learned Behavior) โดยอธิบายว่าการกระทำผิดที่ดี ความประพฤติดีในระเบียบของสังคมที่ดี เป็นสิ่งที่บุคคลเรียนรู้จากการรวบรวมกันเป็นกลุ่ม ซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland) (เอกชัย ทิวถนอม, 2533 : 48) กล่าวว่า อัตราการกระทำผิดมากน้อยเพียงใดนั้น เป็นผลที่เกิดจากลักษณะการคบค้าระหว่างบุคคลในกลุ่ม เป็นเรื่องของบุคคลและการเรียนรู้จากกลุ่ม เป็นเรื่องของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม Sutherland ถือว่าความประพฤติไม่ว่าดีหรือชั่ว เป็นสิ่งที่เรียนรู้มาแต่เด็กตลอดชีวิต แต่ทฤษฎีนี้ไม่เป็นที่ยอมรับเพราะไม่สามารถอธิบายถึงสาเหตุการกระทำผิดต่าง ๆ หลายแบบ และไม่สามารถอธิบายได้ว่า ทำโดยบุคคลซึ่งคุ้นเคยกับความประพฤติแบบอาชญากรและถือตนว่าเป็นพวกเดียวกับกลุ่มอาชญากร จึงได้กระทำความผิดหรืออีกกรณีหนึ่งที่เหตุใดเด็ก ๆ ที่อยู่บ้านเดียวกันประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีเหมือนกัน จึงกลายเป็นเด็กเกรงไปทุกคน
2. ทฤษฎีว่าด้วยความขัดแย้งของกลุ่มและอิทธิพลของวัฒนธรรม สองทฤษฎีนี้ถือว่าความขัดแย้งเป็นรูปแบบหนึ่งของปฏิกริยาโต้ตอบระหว่างสมาชิกในสังคม เป็นการแสดงออกถึงความแปรปรวนและความไม่เป็นระเบียบของสังคม ในส่วนตัวอาชญากรนั้นเป็นบุคคลที่ได้เอาบรรทัดฐาน

การปฏิบัติ ค่านิยมที่ขัดแย้งนอกเหนือไปจากบรรทัดฐานของสังคมนั้น ซึ่งโดยปกติธรรมดาจะต้องมีการปฏิบัติตามเสมอ

3. ทฤษฎีว่าด้วยด้านเศรษฐกิจ (Economic) ภาวะภูมิศาสตร์ (Geographic) นิเวศสถาน (Ecological)

3.1 ด้านเศรษฐกิจ (Economic) อธิบายถึงความสำคัญของภาวะเศรษฐกิจ เช่น ผลจากความยากจนหรือผลของเศรษฐกิจตกต่ำที่มีต่ออัตราส่วนของอาชญากรรม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าความยากจนจะเป็นสาเหตุโดยตรงของการกระทำผิด ความยากจนอาจจะเป็นเพียงปัจจัยที่มีความสำคัญอันหนึ่งเท่านั้น และจะต้องมีปัจจัยอย่างอื่นมาประกอบ จึงจะมีอิทธิพลมากพอที่จะทำให้เกิดการกระทำผิดได้

3.2 ด้านภูมิศาสตร์ (Geographic) เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่า อิทธิพลของภูมิศาสตร์ที่มีต่อการกระทำผิด คนที่อ้างมักจะเป็นนักภูมิศาสตร์ชาวยุโรป ซึ่งได้อ้างว่าภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลมฟ้าอากาศ ฤดูกาลมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับอาชญากรรม เช่น มองเตสกีเยอ (Montesquieu) เขียนหนังสือชื่อ เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย (Spirit of Law) โดยอ้างว่ายิ่งใกล้ขั้วโลกไปเท่าไรอัตราส่วนคนฆาตกรรมยิ่งมากขึ้น แต่ยิ่งใกล้เส้นศูนย์สูตรเข้าไปเท่าใด อาชญากรรมและการกระทำผิดอื่น ๆ จะมากขึ้น

3.3 นิเวศสถาน (Ecological) หรือการกระจายกันอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ โรเบิร์ต อี. พาร์ค (Robert E.Park) ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งศาสตร์แขนงนี้ ได้ถือว่าชุมชนเป็นต้นเหตุสำคัญของการกระทำผิด ฉะนั้นจึงใช้วิธีการศึกษาสภาพท้องถิ่นเป็นหลัก และเขตที่มีการกระทำผิด เขตอันธพาล เขตที่อยู่อาศัยแบบต่าง ๆ องค์ประกอบทางด้านเชื้อชาติ การศึกษา แบบนี้ปรากฏว่าใช้ได้ผล และมีประโยชน์ไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ที่ทำให้เกิดความเข้าใจและจับจุดสำคัญ ๆ ของการกระทำผิดได้ นั่นคือ ความสามารถทราบถึงภาวะต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่มีการกระทำผิดสูง ๆ ทฤษฎีนี้มักจะใช้ได้ผลในการแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาว่า ท้องที่ใดควรจะมีการควบคุมการกระทำผิดมากน้อยแค่ไหน

2. ทฤษฎีว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม

ความพยายามของมนุษย์ในการป้องกันอาชญากรรม นับเป็นแนวความคิดเก่าแก่ซึ่งสามารถสืบสาวราวเรื่องย้อนไปในอดีตได้นับพันปี ดังหลักฐานยุคต้นที่ปรากฏชัดในราว 1,800 ปีก่อนคริสตกาล กล่าวคือ ประมวลกฎหมายฮัมมูราบี (Hammurabis Code) ได้บัญญัติว่า

ผู้ใดก่อสร้างเคหสถานสำหรับบุคคลที่อยู่อาศัยมีลักษณะไม่มั่นคงแข็งแรงและเคหสถานที่สร้างเกิดพังทลายลง เป็นสาเหตุให้เจ้าของบ้านถึงแก่ความตาย ผู้ก่อสร้างนั้นต้องระวางโทษประหารชีวิต (Meadow, 1980 อ้างถึงในเอกชัย ทิวถนอม, 2533 : 45)

ประมวลกฎหมายนี้จึงถือได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของการป้องกันอาชญากรรม ต่อมาในกลางทศวรรษที่ 19 (Beccaria, 1963 อ้างถึงในเอกชัย ทิวถนอม, 2533 : 45) ได้กล่าวสนับสนุนแนวความคิดในการป้องกันอาชญากรรมไว้อย่างกว้าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. การป้องกันอาชญากรรม ต้องมีการวางรากฐาน โดยนักปรัชญาที่เฉลียวฉลาดพร้อมคุณธรรม รวมทั้งมีการบัญญัติกฎหมายที่เที่ยงธรรม
2. การป้องกันอาชญากรรม ต้องอาศัยผู้รักษาและตีความหมายที่เที่ยงตรง
3. การป้องกันอาชญากรรม ต้องครอบคลุมถึงการสนับสนุนคุณงามความดีในสังคม โดยยกย่องสรรเสริญและให้รางวัลแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ
4. การป้องกันอาชญากรรม ต้องเน้นความสำคัญที่ส่งเสริมปรับปรุงการศึกษาให้สมบูรณ์ นับตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ทฤษฎีว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม สามารถแยกพิจารณาออกได้เป็น 2 แนวทาง คือ

1. แนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Approach)

การป้องกันอาชญากรรม ได้กลายเป็นเป้าประสงค์ของงานตำรวจ เมื่อฟิล (Peel, อ้างถึงในไพฑูรย์ เข็มฉิม, 2537 : 36) ก่อตั้งกรมตำรวจนครบาลแห่งกรุงลอนดอนขึ้น เมื่อปี ค.ศ.1820 และได้รับการยกย่องในเวลาต่อมาเป็น “บิดาของการตำรวจยุคใหม่” ได้เน้นให้บุคลากรตำรวจภายใต้บังคับบัญชาได้ตระหนักว่า การป้องกันอาชญากรรม คือ งานหลักของตำรวจและมีความสำคัญยิ่งกว่าการสืบสวนสอบสวน จับกุม และการลงโทษผู้กระทำผิด ทศนะของฟิล (Peel) ได้กลายเป็นพื้นฐานของการก่อกำเนิดแนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายก็คือ การตรวจท้องที่ซึ่งได้รับการขนานนามว่า “เป็นกระดูกสันหลังของงานตำรวจจรจร” (Wilson & McLaren, 1973 อ้างถึงในเอกชัย ทิวถนอม, 2533 : 46) ในความสำคัญของทฤษฎีนี้พอสรุปได้ว่า การปรากฏตัวของตำรวจย่อมมีผลในการยับยั้งผู้ที่มีแนวโน้มจะประกอบอาชญากรรม เพราะเกรงกลัวการถูกจับกุม ฉะนั้น ตำรวจสายตรวจจึงต้องแต่งเครื่องแบบและระวิทุยสายตรวจต้องมีลักษณะเด่นชัดเห็นได้ง่าย เพื่อเป็นการข่มขวัญยับยั้งอาชญากร นอกจากนั้น การตรวจท้องที่โดยสม่ำเสมอต่อเนื่อง จะทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความรู้สึกว่ามีตำรวจอยู่ทั่วไปทุกแห่งหน ด้วยเหตุนี้ตามแนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายการปรากฏตัวของตำรวจและการกระจายกำลังครอบคลุมทั่วทั้งชุมชน จะช่วยป้องกันอาชญากรรม โดยลดช่องโอกาสสำหรับผู้ที่ตั้งใจจะละเมิดกฎหมาย อนึ่งงานตรวจท้องที่ของตำรวจมีลักษณะเป็นได้ทั้งงานประจำและงานเฉพาะกิจ ในลักษณะงานประจำตำรวจสายตรวจมักได้รับกำหนดพื้นที่รับผิดชอบในการป้องกันอาชญากรรม และระงับเหตุร้ายในทุกเขตพื้นที่ คือ กำลังหลักที่พร้อมจะรวมตัวในทันทีที่ได้รับคำสั่งจากศูนย์บัญชาการเพื่อการปฏิบัติงานเฉพาะกิจที่เร่งด่วน

2. แนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ (Community Relations Approach)

ในขณะที่ความนิยมในมาตรการ และทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย ได้ค่อย ๆ เสื่อมคลายลง พร้อมกับเสียงวิพากษ์วิจารณ์ทั้งจากนักวิชาการและนักปฏิบัติการเกี่ยวกับทฤษฎีดั้งเดิมนี้ได้เพิ่มมากขึ้น การป้องกันอาชญากรรมในอีกลักษณะหนึ่งกลับได้รับความสนใจสูงขึ้น และมีทีท่าว่าอาจเข้ามาแทนที่ แนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย แนวทฤษฎีที่สองนี้เป็นที่รู้จักในนามของ “ชุมชนสัมพันธ์” (Community Relations) ซึ่งรากฐานมาจากแนวความคิดและผลการวิจัยของนักอาชญาวิทยากลุ่มชิคาโก หรือบางครั้งเป็นที่รู้จักในนามของ “สำนักนิเวศวิทยาอาชญากรรม” (The Ecological School of Criminology) ในช่วงทศวรรษที่ 1920 สำนักนี้อยู่ภายใต้การนำของพาร์ค (Park, อ้างถึงในไพฑูรย์ เชิดมณี, 2537 : 45) ซึ่งเคยเป็นนักหนังสือพิมพ์ในมหานครชิคาโก ก่อนที่จะก้าวเข้าสู่วงการวิชาการ ได้รับอิทธิพลในด้านความคิดเกี่ยวกับ ความสำคัญของชุมชนจากสามทาง คือ ทางแรก แนวความคิดของ ดาร์วิน (Darwin, อ้างถึงในไพฑูรย์ เชิดมณี, 2537 : 45) เกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยระหว่างสัตว์กับพืช ทางที่สอง ข้อเขียนของซิมมิล (Simmel, อ้างถึงในไพฑูรย์ เชิดมณี, 2537 : 45) ว่าด้วยคุณลักษณะกาลเวลาและสถานที่ของความสัมพันธ์ทางสังคมและทางที่สาม ทฤษฎีของดาร์คเฮม (Darkheim, อ้างถึงในไพฑูรย์ เชิดมณี, 2537 : 46) ที่กำหนดว่าความหนาแน่นของประชากรเป็นปัจจัยที่กระทบต่อความแก่งแย่งทางสังคมและการแบ่งงาน พาร์ค (Park, อ้างถึงในไพฑูรย์ เชิดมณี, 2537 : 46) ได้กล่าวไว้ว่า

“นครมิได้มีสภาพเพียงแต่เป็นกลไกทางวัตถุ และสิ่งก่อสร้างของมนุษย์ แต่นครเกี่ยวพันในกระบวนการที่สำคัญของประชากร นคร คือ ผลผลิตของธรรมชาติ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งธรรมชาติของมนุษย์”

จากผลการค้นคว้าวิจัยของนักอาชญาวิทยากลุ่มชิคาโก จึงพอสรุปได้ว่า อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ถาวรตามลักษณะพื้นที่ บริเวณที่เกิดอาชญากรรมขึ้นบ่อยครั้งก็มักจะเกิดขึ้นซ้ำอีกอยู่เช่นนี้ อนึ่งในบริเวณแหล่งเสื่อมโทรมบางแห่งแม้ผู้อาศัยจะสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปตามเวลา โดยบุคคลต่างเชื้อชาติต่างศาสนาก็ตาม สถิติอาชญากรรมในพื้นที่ดังกล่าวคงยังคงสูงเช่นเดิม แต่อย่างไรก็ดีนักอาชญาวิทยากลุ่มชิคาโกไม่ได้กล่าวว่าบริเวณพื้นที่คือ สาเหตุแห่งอาชญากรรม แต่ปัจจัยที่ส่งเสริมอาชญากรรมน่าจะแอบแฝงอยู่ในสภาพแวดล้อมดังกล่าว เพราะพื้นที่ที่มีสถิติอาชญากรรมสูงนั้นมีความแตกต่างไปจากพื้นที่ที่มีอาชญากรรมต่ำ ทั้งในสภาวะกายภาพทางเศรษฐกิจ และทางสังคม กลุ่มชิคาโก จึงสรุปว่า “การขาดระเบียบของสังคม” (Social Disorganization) อันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพของชุมชนในยุคก่อนความเจริญทางอุตสาหกรรม เข้าสู่ชุมชนยุคอุตสาหกรรม นำมาซึ่งปัญหาอาชญากรรมและปัญหาสังคมอื่น ๆ กล่าวอีกนัยหนึ่ง การขาดระเบียบของสังคม ซึ่งตามทฤษฎีของกลุ่มชิคาโก จัดเป็นสาเหตุเบื้องต้นของอาชญากรรม หมายถึง สภาวะแตกสลายของกลไกทาง

สังคมที่มีหน้าที่ค้ำจุนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความร่วมแรงร่วมใจและขวัญกำลังใจของสมาชิกในสังคม

หลักใหญ่ของแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์เพื่อป้องกันอาชญากรรม คือ การจัดสภาพทั่วไปไม่ว่าในระดับเมือง ชุมชน หรือละแวกบ้าน ในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ง่ายต่อการควบคุม สังเกต ตรวจตรา โดยไม่ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล รวมทั้งมุ่งสนับสนุนส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน ของตนเองและบุคคลอื่นให้ปลอดภัยจากภัยอาชญากรรม อย่างไรก็ดีแนวทฤษฎีที่สองนี้ไม่ได้มองข้ามบทบาทของตำรวจ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรม แต่ได้มีการเสนอแนะให้มีการปรับบทบาทสำหรับตำรวจท้องที่ทั้งหมด ตามแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ ตำรวจจะมีบทบาทเป็นฝ่ายวางแผนสนับสนุน ให้คำปรึกษาแก่ชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ตำรวจตามแนวทฤษฎีนี้ จะไม่มีสภาพเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการป้องกันอาชญากรรมอีกต่อไป นอกจากนี้ข้อเสนอที่ตามมาก็คือ การยกเลิกตำรวจสายตรวจที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ฉะนั้น ถ้ามีการประยุกต์ใช้มาตรการและแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ที่กล่าวนี้ สถานภาพและบทบาทของตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม ย่อมจะได้รับผลกระทบกระเทือนอย่างมาก เนื่องมาจากการที่จะต้องศึกษาเพื่อปรับใช้และกำหนดบทบาทใหม่ทั้งหมด ซึ่งอาจก่อให้เกิดแรงต้านทานคัดค้านอย่างหนักจากตำรวจระดับปฏิบัติการ แต่อย่างไรก็ดี ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ได้พยายามแสวงหาคำตอบสำหรับการป้องกันอาชญากรรมในปัจจุบัน โดยมุ่งลดโอกาสของการประกอบอาชญากรรมในชุมชน ซึ่งนับว่ามีคุณค่ายิ่ง แม้อทฤษฎีที่สองนี้จะไม่ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของอาชญากรรมในแง่ชีวภาพและจิตภาพเพิ่มมากขึ้นก็ตาม (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2539 : 32)

3. มาตรการและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

จากการที่มีเหตุการณ์ ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ ร้านค้าทองเพิ่มมากขึ้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นการป้องกัน การก่อคดีดังกล่าว ดังนี้ (ตามวิทยุ ดร. ค่วนที่สุดที่ 0008.3/6948 ลง 15 ธค. 2548)

3.1 จัดสายตรวจเดินเท้าและสายตรวจรถจักรยานยนต์ไปตรวจตราร้านค้าทองในพื้นที่รับผิดชอบ โดยให้มีวงรอบถี่มากกว่าเดิม

3.2 ให้ชุดสืบสวน ศึกษาดำเนินรูปพรรณจากแฟ้มประวัติคนร้ายเกี่ยวกับทรัพย์ และออกสืบหาข่าว

3.3 ให้ประชาสัมพันธ์กับผู้ประกอบการร้านค้าทองในพื้นที่ให้ทราบถึงวิธีการป้องกันทรัพย์ของตนเองเบื้องต้น เช่นติดตั้งกล้องวงจรปิดและติดตั้งระบบเตือนประตูอัตโนมัติ

3.4 จัดให้มีการซักซ้อมแผนเผชิญเหตุปล้นร้านค้าทองอย่างสม่ำเสมอ

3.5 ให้ผู้บังคับบัญชาระดับหัวหน้าสถานีตำรวจให้ความสนใจ โดยการควบคุม กำกับดูแล การปฏิบัติตัวอย่างเคร่งครัด

นอกจากนี้ยังได้แนะนำมาตรการในการป้องกันให้ผู้ประกอบการร้านค้าทองทราบและนำไปปฏิบัติ ดังนี้ (ตามรอง ผบ.ตร. (สป) คำวนที่สุด ที่ 0001 (สป)/089 ลง 11 พ.ค. 2550

1. การแขวนทองในร้านควรทำที่ล๊อคบริเวณที่แขวน
2. ให้ทำการติดตั้งที่ล๊อคประตูอัตโนมัติ ที่ประตูทางเข้า-ออก เพื่อป้องกันไม่ให้คนร้ายสามารถเข้ามาก่อเหตุและหลบหนีออกไปได้ง่าย (กรณีบุคคลสวมหมวกไม่อนุญาตให้เข้ามาในร้าน)
3. การติดตั้งกล้องวงจรปิดภายในร้าน ให้ติดตั้งกล้องที่มีคุณภาพเพียงพอ สามารถใช้ระบบขยายภาพได้ และติดตั้งให้มีจำนวนมากพอ
4. ให้ติดตั้งกริ่งที่มีเสียงดังและระบบอินเตอร์คอมที่บริเวณหน้าร้าน เมื่อเวลาเกิดเหตุจะได้สามารถแจ้งเหตุและส่งสัญญาณเตือน ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงภายนอกทราบและสามารถเข้ามาทำการช่วยเหลือได้ทัน
5. เจ้าของร้านควรมีอาวุธปืนไว้ป้องกันตนเอง โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ให้คำแนะนำในการใช้อาวุธ ว่าวิธีการใช้เป็นอย่างไร ควรยิงในโอกาสและสถานการณ์ใด ควรเก็บรักษาไว้ที่ใด
6. ควรมีการจ้างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมาช่วยดูแล โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจช่วยดำเนินการจัดหาให้

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรม สรุปได้ว่า การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องสร้างทัศนคติที่ดีหรือความรู้สึกที่ดีแก่ประชาชน เพื่อให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ ในการแจ้งเบาะแสอาชญากรรม การเป็นพยาน การให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เนื่องจากประชาชนอยู่ในพื้นที่ย่อมรู้ดีว่าปัญหาและความต้องการของตนคืออะไร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการช่วยเหลืองานของตำรวจในทุก ๆ ด้าน โดยการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ของตำรวจ ตั้งแต่การระวังป้องกันภัย แจ้งเบาะแส ตลอดจนช่วยติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งการให้คำแนะนำข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงานของตำรวจให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน

นโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ตาม พระราชกฤษฎีกาโดยกรมตำรวจ ไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2541 และยังมีอำนาจและหน้าที่ตามหน้าที่ของกรมตำรวจเดิม โดยเฉพาะภาระหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ภายใต้ข้อจำกัดทางด้านปัจจัยการบริหาร เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการให้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชน ซึ่งได้กำหนดนโยบายหลักไว้ จำนวน 9 ประการ คือ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2542 : 4-5)

1. มุ่งรักษาความมั่นคงของประเทศชาติและราชบัลลังก์ โดยดำเนินการในทุกรูปแบบ เพื่อเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ และธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนสนับสนุนและนำแนวทางตามกระแสพระราชดำริสและโครงการพระราชดำริไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลตามพระราชประสงค์อย่างจริงจังและรวดเร็วที่สุด

2. เร่งพัฒนาบุคลากรทุกระดับ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญต่อการผลิตและการฝึกอบรมเพื่อให้ข้าราชการตำรวจมีความพร้อมทั้งความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ความสามัคคี และจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมส่วนรวม ตลอดจนจัดหาและส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม และเพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจในหน้าที่ของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรี

3. พัฒนาสถานีตำรวจและหน่วยปฏิบัติงานหลักให้มีความพร้อมในการบริการประชาชน โดยการกระจายทรัพยากรทางการบริหารไปยังสถานีตำรวจให้มากขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจ โดยเน้นการพัฒนางานบริการบนสถานีตำรวจ งานอำนวยความสะดวก ยศธรรม งานสืบสวนและข้อมูลท้องถิ่น งานสายตรวจป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม งานประชาสัมพันธ์ ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ งานจราจร ตลอดจนกระจายกำลังตำรวจออกไปปฏิบัติงานในพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ ให้มากที่สุด

4. ปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารบุคคล โดยยึดหลักคุณธรรม เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและเป็นหลักประกันแห่งความมั่นคงก้าวหน้าในการรับราชการแก่ข้าราชการตำรวจที่มีความรู้ความสามารถและความประพฤติดี โดยกระจายอำนาจการบริหารบุคคลไปยังหน่วยงานในสังกัดตามลำดับชั้น เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลไปยังหน่วยงานในสังกัดตามลำดับ และเพื่อให้ทุกหน่วยสามารถปกครองบังคับบัญชา ควบคุมดูแลให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามอำนาจหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และประพฤตินอยู่ในกรอบวินัย เป็นที่รักใคร่ศรัทธาของประชาชนให้ตำรวจเป็นที่พึ่งของประชาชนอย่างแท้จริง

5. เร่งรัดการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ คดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน อาชญากรรมที่เป็นขบวนการ และการกระทำผิดของคนร้ายข้ามชาติ โดยเน้นการโจรกรรมธนาคาร ร้านทอง อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการปราบปรามและกวาดล้างอาวุธปืนเถื่อน อาวุธสงคราม และวัตถุระเบิดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง พร้อมทั้งเข้มงวด กวดขันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายที่เป็นเงื่อนไขหรือปัจจัยที่เป็นสาเหตุนำไปสู่การประกอบอาชญากรรม เช่น บ่อนการพนัน เครื่องจักรกลไฟฟ้า (ตู้ฆ่า) โสเภณีเด็ก การบังคับการค้าประเวณี สถานบริการผิดกฎหมาย แหล่งผลิตหรือจำหน่ายเอกสาร วัตถุและสิ่งพิมพ์ลามกอนาจาร

6. เร่งรัดการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทุกประเภท โดยเฉพาะยาบ้าและสารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทอื่น ๆ โดยให้ดำเนินการทั้งด้านการสืบสวนปราบปรามแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เสพ ลด ละ เลิกการใช้ยาเสพติด และการณรงค์ป้องกันยาเสพติด รวมทั้งขจัดข้าราชการหรือผู้มีอิทธิพลที่พัวพันเกี่ยวข้องกับรู้เห็นเป็นใจ หรือได้รับประโยชน์เกี่ยวกับการค้ายาเสพติดอย่างเฉียบขาด

7. พัฒนางานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ เพื่อเสริมงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและยาเสพติด โดยการแสวงหาความร่วมมือและเปิดโอกาสให้ประชาชน และชุมชน องค์กร ประชาชน องค์กรภาคเอกชน ลูกเสือชาวบ้านในประบรมราชานุเคราะห์ กลุ่มพลังมวลชน นักวิชาการ สื่อมวลชน ส่วนราชการและทุกหน่วยงานในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร ส่งเสริมสนับสนุน กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดร่วมกัน

8. มุ่งลดอุบัติเหตุบนท้องถนน โดยประสานการปฏิบัติกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรณรงค์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและปลูกฝังวินัยการจราจรแก่ผู้ใช้รถใช้ถนน และประชาชนทั่วไปเพื่อให้ปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัดและมีส่วนร่วมในการจัดและแก้ไขปัญหาจราจรพร้อมทั้งบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในด้านการติดตั้งป้ายสัญญาณไฟจราจรและปรับปรุงเส้นผิวจราจร

9. นำเทคโนโลยีสมัยใหม่และวิทยาการตำรวจมาใช้ประโยชน์ในงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้มากขึ้น โดยเน้นการวางแผนและพัฒนาการรองรับเทคโนโลยีในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งการนำอุปกรณ์และเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้วยการจัดทำระบบฐานข้อมูล สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงฐานข้อมูลในระดับต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถใช้งานและเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติภารกิจของตำรวจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนโยบายดังกล่าวแล้ว รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสถานีตำรวจเป็นอย่างมาก จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาปรับปรุง ระบบการบริหารงานและการจัดการทั่วไปของสถานีตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมขึ้น ตามคำสั่งของคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบบริหาร โครงสร้างอัตรากำลังและการจัดการทั่วไปของสถานีตำรวจ ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รวมทั้งศึกษาข้อเท็จจริง ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการบริการประชาชนของสถานีตำรวจ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ประชาชนได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็วภายใต้โครงการพัฒนาสถานีตำรวจ เพื่อประชาชน ซึ่งมีชื่อโดยรวมว่า โครงการ โรงพักเพื่อประชาชน โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ 7 ประการ ในการดำเนินการตามโครงการพัฒนาสถานีตำรวจเพื่อประชาชน มีวัตถุประสงค์ 7 ประการ

1. มุ่งให้ประชาชนได้รับการบริการด้วยความสะดวกและรวดเร็ว
2. มุ่งให้ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกทางอาญา จากตำรวจด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม ถูกต้องตามหลักนิติธรรม โดยมีชกซ้ำ
3. มุ่งให้สังคมมีความสงบเรียบร้อยและประชาชนมีความรู้สึกอบอุ่นใจปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้โดยปกติสุข
4. มุ่งให้ประชาชนได้รับความสะดวก ในการใช้รถใช้ถนน ขณะเดียวกันก็มุ่งบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการจราจรอย่างเคร่งครัด สุภาพ และยุติธรรม
5. มุ่งสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างตำรวจและประชาชน และแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ
6. มุ่งให้สถานีตำรวจรวมทั้งหน่วยงานในลักษณะเดียวกันเป็นแหล่งที่พึ่งของประชาชนอย่างแท้จริง มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด จัดพื้นที่ให้เป็นสัดส่วน สะอาดต่อการให้บริการประชาชน
7. มุ่งพัฒนาให้ข้าราชการตำรวจเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ สุจริต เอาใจจริงเอาใจ เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน และมีจิตสำนึกในการให้บริการและช่วยเหลือประชาชน เสมือนหนึ่งตัวเองได้รับความเดือดร้อน

มาตรการการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้เตรียมการเพื่อแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยกำหนดแนวทางการดำเนินการในปี 2550 (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2550, หน้า 6-8) ไว้ดังนี้

1. มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการกิจด้านป้องกันเป็นลำดับแรก ในขณะเดียวกันจะดำรงไว้ซึ่งประสิทธิภาพในการปราบปรามควบคู่กันไปตามหลักการป้องกันนำการปราบปรามโดยใช้

ยุทธศาสตร์เชิงรุกและจะดำเนินการอย่างต่อเนื่องตามยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนและยุทธศาสตร์ในการให้บริการประชาชน โดยเน้นและให้ความสำคัญต่องานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจรวมทั้งจะเร่งรัดป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมพื้นฐานที่กระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และกวดขันการกระทำความผิดที่เป็นปัจจัยนำไปสู่การประกอบอาชญากรรมอย่างเฉียบขาด โดยเฉพาะอบายมุข บ่อนการพนัน ยาเสพติด และอาวุธปืน

2. เร่งรัดป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ ราษฎรรัฐ ร่วมใจต้านภัย ยาเสพติด โดยเป็นหน่วยหลักในการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันปราบปราม และประสานการปฏิบัติกับทุกหน่วยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกระตุ้นและระดมพลังประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยดำเนินการในเชิงรุกอย่างมีแผนและมีพื้นที่เป้าหมายที่ชัดเจน

3. พัฒนาความรู้ความสามารถในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในทุกสถานีตำรวจ โดยกำหนดให้การกระทำความผิดในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะต้องป้องกัน สืบสวน และปราบปรามจับกุมให้ได้ผลอย่างจริงจัง ควบคู่ไปกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อแสวงหาความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมแท้จริง

4. สืบสวนปราบปรามจับกุมการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ากำไรเกินควร และการกักตุนสินค้าอุปโภคบริโภค ที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวันของประชาชน รวมทั้งการลักลอบนำเข้าสินค้าทางการเกษตรที่ส่งผลกระทบต่อการผลิต การจำหน่าย และราคาผลผลิตของเกษตรกรผู้ผลิต อันจะเป็นการซ้ำเติมความเดือดร้อนของประชาชน โดยให้ความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติกับทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง

5. ปรับปรุงพัฒนาขีดความสามารถในการรักษาความสงบเรียบร้อย ให้สามารถควบคุมดูแลผู้ชุมนุมประท้วงหรือเรียกร้องให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย และป้องกันบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้ไม่หวังดีที่ประสงค์จะเข้ามายุยง ปลุกปั่นหรือหลอกลวงต่าง ๆ โดยเน้นให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความอดทน สุขุมรอบคอบ เพื่อป้องกันเหตุลุกลาม

6. พัฒนาความรู้ความสามารถในการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ในด้านพิธีการเข้าเมือง ตั้งแต่เดินทางเข้ามา และการขออนุญาตต่าง ๆ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว เพิ่มเติมให้ครบทุกพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

7. กวดขันปราบปรามจับกุมผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย สกัดกั้นผู้ที่พยายามหลบหนีเข้าใหม่และคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาทำงาน โดยไม่ได้รับอนุญาต รวมทั้งดำเนินการ

ควบคุมตรวจสอบแรงงานต่างชาติที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในระบบ เพื่อป้องกันการลักลอบขายแรงงานราคาถูกและมีให้แรงงานคนไทย

8. ปรับปรุงพัฒนาขีดความสามารถในงานบริการสังคม เน้นการออกให้บริการพื้นฐานด้านสาธารณสุขของแพทย์ตำรวจ ตามสถานที่ทำงานและชุมชนต่าง ๆ เพื่อบริการประชาชนและข้าราชการตำรวจ สำหรับการบรรเทาสาธารณภัยเน้นมาตรการเชิงรุกในการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในการป้องกันภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นทั้งจากธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อลดความรุนแรงและสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งเสริมความมั่นใจให้แก่ประชาชนถึงขีดความสามารถในการป้องกันและระงับอัคคีภัย

9. ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของบุคลากรที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในสถานีตำรวจ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพขึ้น เน้นการพัฒนาจิตใจอุดมการณ์ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีงามในตัวข้าราชการตำรวจให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้รักษากฎหมายได้ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรมและให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ให้บริการประชาชนได้ด้วยความจริงใจ และมีน้ำใจต่อประชาชนอย่างแท้จริง

10. ให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดในทุกคดีความผิด โดยเฉพาะคดียาเสพติด โดยให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดอย่างเฉียบขาด ตามตัวบทกฎหมายทุกมาตราที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ในขณะที่เดียวกันต้องดำรงไว้ซึ่งการอำนวยความสะดวกกับทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

11. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารงานตำรวจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เช่น โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศ โครงการตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมืออัตโนมัติ ระบบประชุมทางไกลวิดีโอทัศน์ และโครงการปรับปรุงห้องศูนย์ปฏิบัติการ

จากการศึกษาแนวคิดนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งให้การช่วยเหลือประชาชนได้ทันที่วงที่เมื่อเกิดอาชญากรรม ทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อตำรวจ ถ้าตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถทำให้อาชญากรรมในชุมชนลดลง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น

ภารกิจและหน้าที่ของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์

ภารกิจของตำรวจเป็นกลไกควบคุมสังคมอย่างหนึ่งที่ทำให้การดำรงอยู่ของสังคม มีความสงบสุข ปลอดภัย ตามความหมายของคำว่า ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ดังนั้น การดำเนินการและการปฏิบัติของตำรวจจึงค่อนข้างจะเป็นงานที่ต้องควบคุมให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม งานของตำรวจจึงมีขอบเขตที่ค่อนข้างกว้าง

จากสภาพการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาที่เป็นไปอย่างรวดเร็วได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อันเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตอยู่อย่างปกติสุขของประชาชนในสังคมมีแนวโน้มที่จะมีปริมาณ และทวีความรุนแรงซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ในสถานะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีจำนวนจำกัด ในขณะที่เดียวกันที่ประชากรและปัญหาต่าง ๆ มีมากขึ้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติตระหนักดีว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่าที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะดูแลคุ้มครองประชาชนทั่วประเทศได้ตลอดเวลา งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ในหน้าที่ตำรวจจึงก่อเกิดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาที่มีอยู่ โดยมีจุดเน้น 3 ประการ คือ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2543 : 1)

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคน ทุกหน่วย จะต้องดำเนินการเสริมสร้างความเข้าใจที่ตรงระหว่างตำรวจกับประชาชน ประพฤติปฏิบัติให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือศรัทธา
2. ให้ความรู้แก่ประชาชนในการป้องกันตนเอง ครอบครัว และชุมชนในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ ปัญหาเด็กและเยาวชนเบียดเบียน อุบัติภัย การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่มีในชุมชน ตลอดจนปัญหาความมั่นคงของชาติ บางประการ โดยตระหนักว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาส่วนรวมของสังคมซึ่งทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือร่วมใจกันป้องกันและแก้ไข
3. ให้ประชาชนสามารถป้องกันตนเอง ครอบครัว ชุมชน ให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม อุบัติภัย และปัญหาต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่ง และสามารถให้ความร่วมมือกับทางราชการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

การปฏิบัติงานตามแผนชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เริ่มต้นได้ถูกกำหนดไว้ในแผนกรมตำรวจแม่บท ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2530-2534) และเริ่มปฏิบัติอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในปี พ.ศ.2531 และยังคงดำรงความต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในระหว่างการใช้แผนสำนักงานตำรวจแห่งชาติแม่บท ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2550-2554) ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อความในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ซึ่งกำหนดให้มีแผนด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

แผนงานแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน โดยกำหนดเป้าหมายงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและอาชญากรรมพิเศษ งานส่งเสริมเผยแพร่ความรู้และแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว โดยมุ่งเน้นให้มีการพัฒนางานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ เพื่อแสวงหาความร่วมมือและเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดร่วมกัน สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้นำเอาองค์ความรู้และรูปแบบการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ที่ปฏิบัติได้ผลดีในต่างประเทศ มาผสมผสานกับรูปแบบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการอยู่ และปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย ตัวอย่างเช่น โครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2542 : 2)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เล็งเห็นความสำคัญของงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ จึงได้จัดทำคู่มือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ โดยกำหนดการดำเนินงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ไว้ดังนี้ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2543 : 35-66)

การดำเนินงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ แบ่งการปฏิบัติออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. ระดับผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์ ผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์นอกจากจะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวก และควบคุมการปฏิบัติงานแล้วจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเตรียมบุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ การศึกษาและการจัดทำข้อมูลท้องถิ่น และการกำหนดแผนการปฏิบัติงานให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ด้วย ดังต่อไปนี้

1.1 การคัดเลือกบุคลากร ผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์จะต้องพิจารณาคุณสมบัติของบุคลากรผู้ที่จะออกไปปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์อย่างละเอียดรอบครอบเป็นอันดับแรก หากจัดให้บุคลากรที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมออกไปปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์แล้ว ความล้มเหลวย่อมเกิดขึ้นก่อนลงมือปฏิบัติงาน บุคลากรที่จะออกไปปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์นั้นจะต้อง มีอุดมการณ์และความประพฤติดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นต้น

1.2 การเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องมือเครื่องใช้ที่พร้อมเพรียงย่อมเป็นเครื่องช่วยในการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์เป็นอย่างมาก ถ้ามีการบรรยายให้ความรู้แก่ประชาชนโดยการพูดอย่างเดียว ผู้ฟังอาจมองภาพไม่เห็นเด่นชัดและอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้ นอกจากนั้นความรู้พื้นฐานของผู้ฟังแต่ละคนไม่เท่ากัน ผู้ฟังบางคนอาจเข้าใจได้ดีเมื่อรับฟังเพียงครั้งเดียว แต่บางคนเมื่อฟังแล้ว 2-3 ครั้งก็ยังไม่เข้าใจและไม่บังเกิดผลเท่าที่ควร ฉะนั้นผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์ควรเตรียมการด้านงบประมาณเพื่อจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ด้วย

1.3 การเลือกพื้นที่เป้าหมาย การเลือกพื้นที่เป้าหมายในการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ ควรสรรหาพื้นที่ที่มีลักษณะชุมชนตามความผูกพันด้วยจิตใจและชุมชนตามผลประโยชน์ร่วมกันและชุมชนสภาพพื้นที่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานชุมชนสัมพันธ์อย่างแท้จริง จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์พื้นที่ในแง่ของปัญหาอาชญากรรมและปัญหาอื่น ๆ ประกอบด้วยดังนี้

1.3.1 การวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรม โดยการพิจารณาสถิติคดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป้าหมายว่ามีความถี่ และสร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ถ้าในพื้นที่ใดมีความถี่ของอาชญากรรมสูงและประชาชนมีความหวาดหวั่นที่จะต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมาก ชุมชนนั้นถือว่าเป็นพื้นที่ซึ่งจะต้องนำงานชุมชนสัมพันธ์ไปปฏิบัติเป็นการเร่งด่วน

1.3.2 การวิเคราะห์ปัญหาความเดือดร้อน โดยการรับฟังคำร้องเรียนของประชาชน สื่อมวลชน ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชน ใช้วิธีการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปสำรวจปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชนเฉพาะถ้าเป็นปัญหาความเดือดร้อนเกี่ยวกับอาชญากรรม จำเป็นต้องแสวงหาข้อเท็จจริงให้ปรากฏ ว่าอาชญากรรมประเภทใดก่อความเดือดร้อนบริเวณใด ปัญหาอยู่จุดใด อย่างไร

1.3.3 การพิจารณาปัญหาเร่งด่วนบางประการที่จำเป็นต้องดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ การพิจารณาเรื่องนี้อาจไม่จำเป็นต้องคำนึงปัญหากรณีอาจเป็นงานนโยบายสำคัญ เช่น การแก้ไขปัญหายาเสพติด หรือเป็นงานเฉพาะหน้า เช่น ประชาชนในพื้นที่มีทัศนคติไม่ดีต่อตำรวจและมีแนวโน้มอาชญากรรมทำให้กระทบกระเทือนขวัญของประชาชน เช่น มีคดีข่มขืน สังหาร โหดในบริเวณชุมชน ซึ่งกรณีเหล่านี้มีความจำเป็นต้องใช้งานชุมชนสัมพันธ์เข้าไปคลี่คลายปัญหาโดยฉับพลัน

1.4 การศึกษาและการจัดทำข้อมูลท้องถิ่น ข้อมูลท้องถิ่นเกี่ยวกับตัวบุคคล สถานที่ เส้นทางเข้า-ออก เป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งสำหรับตำรวจท้องที่และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบการเตรียมการ การกำหนดแผนการปฏิบัติงานและดำเนินงานด้านต่าง ๆ ฉะนั้นผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์จึงต้องทำการศึกษาข้อมูลท้องถิ่นของชุมชนอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพื่อที่จะได้สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ต่อไป

นอกจากนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ได้ออกปฏิบัติงานในชุมชนพื้นที่เป้าหมายแล้วจะต้องทำการศึกษาและจัดทำข้อมูลท้องถิ่นเพิ่มเติมเพื่อจะได้นำมาใช้ประโยชน์ต่อไปทั้งในด้านการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์และการป้องกันอาชญากรรม โดยทั่วไป ซึ่งในการแสวงหาข้อมูลท้องถิ่นนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์จำเป็นต้องให้ปฏิภาณไหวพริบและจังหวะ โอกาสที่เหมาะสม ในบางครั้งอาจต้องใช้วิธีการสังเกตจดจำแล้วกลับมาบันทึกเอาเองภายหลัง เพื่อมิให้ประชาชนเกิดความหวาดระแวงหรือเข้าใจว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาจับผิด

อย่างไรก็ตามในสภาพเหตุการณ์ในแต่ละชุมชนย่อมแตกต่างกันออกไป ในบางชุมชนอาจมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลบางอย่างเพิ่มเติม ในขณะที่บางชุมชนอาจมีความต้องการข้อมูลน้อยลงไป ทั้งนี้ ข้อมูลท้องถิ่นที่รวบรวมไว้อย่างน้อยควรมีสาระสำคัญดังนี้

- 1.4.1 สภาพพื้นที่และประเภทสถานที่
- 1.4.2 ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 1.4.3 บุคคลสำคัญในท้องถิ่นหรือบุคคลที่น่าสนใจ
- 1.4.4 บุคคลที่ต้องคอยสอดส่องพฤติกรรม ความเคลื่อนไหว
- 1.4.5 บุคคลที่อาศัยในบ้าน
- 1.4.6 อาวุธที่ได้รับอนุญาต
- 1.4.7 ยานพาหนะที่ใช้อยู่รวมทั้งสัตว์พาหนะที่อยู่ในครอบครอง
- 1.4.8 เส้นทางเข้าออกนำไปสู่หมู่บ้าน
- 1.4.9 วัน เดือน ปีที่สำรวจ
- 1.4.10 ชื่อผู้สำรวจ
- 1.4.11 ข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงภายหลัง

1.5 การกำหนดแผนการปฏิบัติงาน การกำหนดแผนการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ เป็นการดำเนินการขั้นสุดท้ายของผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์ ก่อนส่งชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ ออกปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งตามข้อเท็จจริงนั้นกระบวนการวางแผนงานชุมชนสัมพันธ์ได้เริ่มตั้งแต่การเตรียมบุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายและการศึกษาข้อมูลท้องถิ่น อย่างไรก็ตามเมื่อการดำเนินการดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้ว ผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์จะต้องกำหนดต่อไปให้แน่ชัดว่าจะให้ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ทำอะไร เมื่อไร อย่างไร และมีใครเป็นผู้ควบคุมติดตามผลการปฏิบัติงานและตรวจสอบ ประเมินผล ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่ต้องใช้ดุลยพินิจอย่างรอบคอบ สิ่งสำคัญในการกำหนดแผนการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ คือ ข้อมูลและข่าวสารที่ได้รับจะต้องถูกต้อง เชื่อถือได้ และต้องเป็นข้อมูลที่ทันสมัยจึงจะทำให้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ตรงตามเป้าหมาย

2. ระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์มีเป้าหมายสุดท้ายในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและสมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการป้องกันตนเองจากปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ อุบัติภัย และปัญหาอื่น ๆ ได้ในระดับหนึ่ง ตลอดจนให้มีความเต็มใจร่วมมือสนับสนุนการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย เพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ ได้แก่ ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์จะออกดำเนินการ

2.1 เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนกับตำรวจ

2.2 ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชนจากปัญหาอาชญากรรม และปัญหาอื่น ๆ

2.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การดำเนินการดังกล่าว อาจแบ่งย่อยออกไปอีก เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ได้เป็น 7 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 การพบปะเยี่ยมเยียนและร่วมกิจกรรม

การพบปะเยี่ยมเยียนและร่วมกิจกรรม เริ่มต้นด้วยการพบปะคุ้นเคยซึ่งกันและกัน ระดับความสัมพันธ์ที่บุคคลจะมีต่อกันนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความใกล้ชิด ความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวย่อมจะเกิดขึ้นได้นั้น จำต้องมีการพบปะร่วมกิจกรรมเป็นพื้นฐานก่อน ดังนั้นการออกพบปะเยี่ยมเยียนและเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้นำชุมชนและประชาชนของชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์จึงเป็นวิธีการสร้างความเข้าใจ ความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น ความเคารพนับถือ อันจะนำไปสู่ความรักและศรัทธา อันจะเป็นหนทางให้สามารถดำเนินการขั้นตอนต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชน

การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชน เป็นการเรียนรู้และรู้จักกับชุมชน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนทำให้สามารถอธิบายสถานการณ์ต่าง ๆ ของชุมชนอันเป็นพื้นฐานของการวางแผนการตัดสินใจ และดำเนินการกิจกรรมร่วมกับชุมชนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้อง

ขั้นที่ 3 การประชุมวางแผนงานร่วมกับผู้นำชุมชนและประชาชน

การประชุมวางแผนงานร่วมกับผู้นำชุมชนและประชาชน การดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ต้องอาศัยพลังความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันของทุกฝ่าย การประชุมเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างความเข้าใจในปัญหาเนื้อหาสาระรวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งการมีส่วนร่วมในการเลือก การตัดสินใจและการวางแผนนั้น เป็นพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและรับผิดชอบร่วมกัน นอกจากนี้การประชุมยังเป็นการระดมสมองและหลอมรวมความคิดที่หลากหลายให้เป็นหนึ่งเดียว เกิดพลังสามัคคีสู่การปฏิบัติและรับผิดชอบร่วมกัน

ขั้นที่ 4 การเตรียมการจัดระบบงานและประเมินความพร้อม

การเตรียมการจัดระบบงานและประเมินความพร้อมในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก เพื่อให้กำลังคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน ระบบงาน แผนงาน และขั้นตอนในการปฏิบัติกระชับสอดคล้องเหมาะสม วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ไม่ขัดข้องพร้อมอำนวยความสะดวกในการดำเนินการ ซึ่งการเตรียมการจัดระบบงาน และประเมินความพร้อมเหล่านี้เป็นรากฐานในการปฏิบัติงานบรรลุความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 5 การแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชน

การแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชน จากปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ อุบัติภัย และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมนั้น เป็นวิธีการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด เมื่อประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชนจากปัญหาดังกล่าว โดยได้เข้าใจถึงที่มาของปัญหา ผลเสียที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนแนวทางการป้องกัน แก้ไขและมีความรู้สึกรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของชุมชนแล้ว ปัญหาต่าง ๆ ย่อยที่จะต้องลดน้อยหรือหมดไปในที่สุด

ขั้นที่ 6 การจัดระบบประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนกับตำรวจ

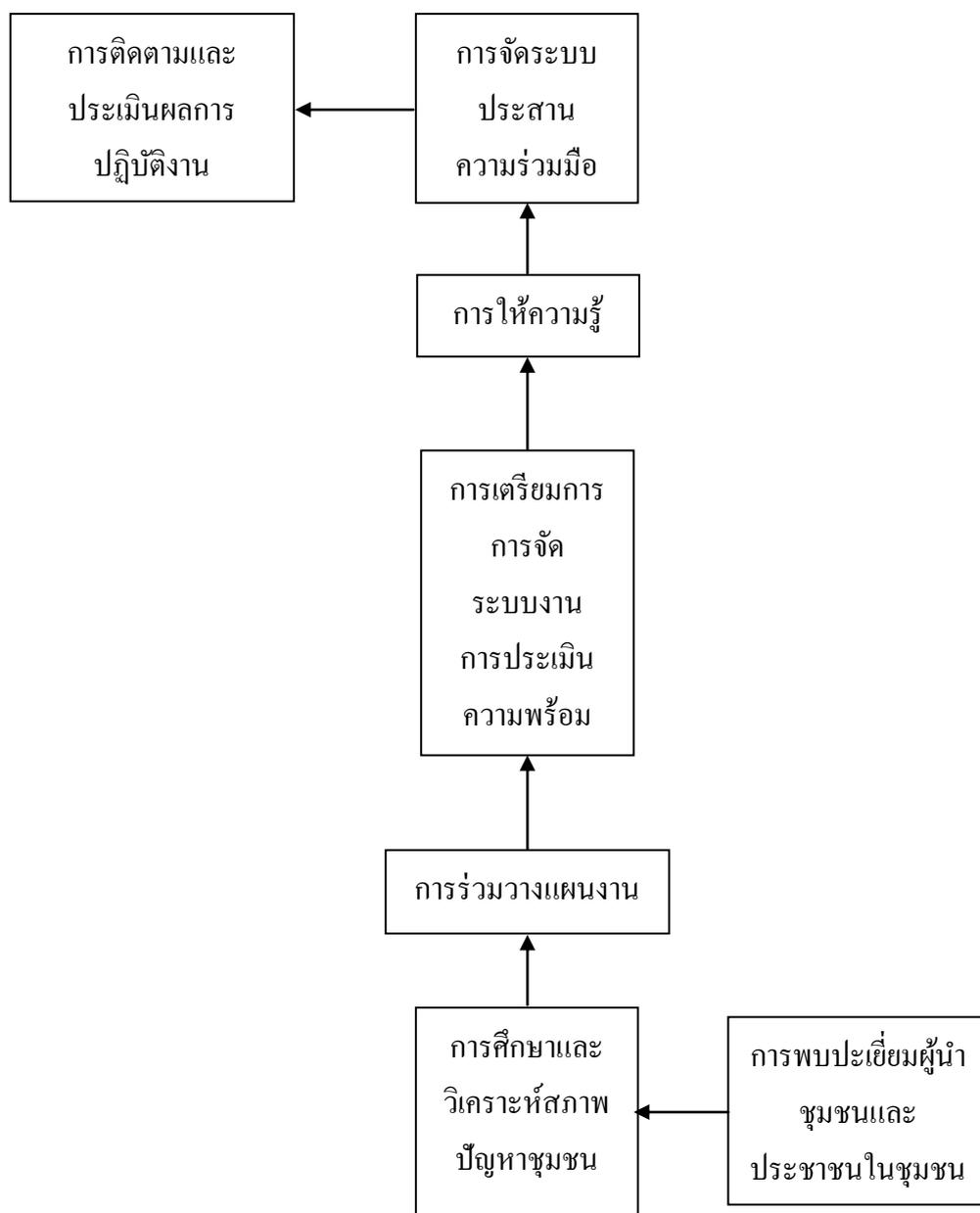
การจัดระบบประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนกับตำรวจ และสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษ อุบัติภัย และปัญหาอื่น ๆ ในชุมชน หลังจากที่ประชาชนในชุมชนได้มีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและแนวทางแก้ไขแล้ว คือ เป้าหมายสุดท้ายของงานชุมชนสัมพันธ์แต่การที่ประชาชนกับตำรวจจะมีการประสานงานที่ดี และแต่ละฝ่ายจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและเห็นชอบกับระบบการประสานงานและดำเนินการตามระบบดังกล่าวอย่างจริงจัง ดังนั้นประชาชนกับตำรวจจึงต้องเข้ามีส่วนร่วมในการพิจารณาและจัดวางระบบประสานความร่วมมือที่ดีและมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 7 การติดตามผล ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข

การติดตามผล ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข เป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการทำงาน เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการทำงานวงจรแรกและเป็นขั้นตอนแรกของวงจรการทำงานรอบที่สองต่อไป การวัดผลทำให้ทราบปัญหาและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์และประเมินผลว่าได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายมากน้อยเพียงใด การปรับปรุงแผนงานหรือโครงการปฏิบัติครั้งต่อไป

รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนซึ่งได้แก่ แนวความคิดและหลักการวัตถุประสงค์ กิจกรรมและข้อเสนอแนะ สื่อและอุปกรณ์ รวมถึงการติดตามผลและวัดผลการทำงานของแต่ละขั้นตอน

ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนการปฏิบัติงานตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์

(กรมตำรวจ, 2537 : 53)

จากการศึกษาแนวคิดภารกิจและหน้าที่ของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ สรุปได้ว่าการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจทุกหน่วยจะต้องดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ทั้ง 7 ขั้นตอน โดยแก่นแท้ของงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ จะประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ กล่าวคือ

1. การเข้าถึงประชาชนและการสร้างศรัทธาเชื่อถือ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทีมงานสำรวจชุมชนสัมพันธ์รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จให้ได้ในระดับหนึ่ง ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 4
2. การให้การศึกษาคำแนะนำแก่ประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม อุบัติภัย ยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อป้องกันและลดปัญหาของชุมชนนั้นลงทั้งทางตรงและทางอ้อม อันจะหมายถึงการลดงานของตำรวจลงด้วย
3. การจัดระบบการประสานงานระหว่างประชาชนกับตำรวจ และการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ อุบัติภัยต่าง ๆ ระบบการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรม การร่วมตรวจป้องกันชุมชน ในฐานะเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน เป็นต้น

ข้อมูลพื้นฐานสถานีตำรวจภูธรท่าแซะ

ที่ตั้ง

สถานีตำรวจภูธรอำเภอท่าแซะ ที่ตั้งทำการอยู่ที่ บ้านโคกคกร้าง เลขที่ 3 หมู่ที่ 6 ตำบลท่าแซะ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร พิกัด เอ็น เอ็ม 191787 ระวัง จังหวัดชุมพร ห่างจากตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร ประมาณ 35 กิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ของ อำเภอเมืองจังหวัดชุมพร และอยู่ห่างจากกรุงเทพ โดยทางหลวงแผ่นดินสายเอเชีย (ถนนเพชรเกษม) เป็นระยะทางประมาณ 480 กิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอท่าแซะ มีลักษณะพื้นที่ขั้วรี จากทิศเหนือลงทิศใต้เป็นที่ราบสูงลาดเอียงต่ำจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออก สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับซับซ้อน โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นภูเขาที่สำคัญ และกั้นเขตแดน ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเมียนมาร์ มีป่าใหญ่ปกคลุมโดยทั่วไป อำเภอท่าแซะ มีแม่น้ำสำคัญ 2 สาย คือ

1. คลองท่าแซะ มีต้นน้ำมาจากเขากระทะทองอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. คลองรับร่อ มีต้นน้ำมาจากเทือกเขาตะนาวศรี อีกทั้งเป็นต้นน้ำของแม่น้ำท่าตะเภา และไหลลงสู่อ่าวไทยที่บริเวณ ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
3. ออณาเขตติดต่ออำเภอท่าแซะ มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง และประเทศเมียนมาร์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเสริฐชัย พรหมทา (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการและการได้รับการตอบสนอง ความต้องการในการพัฒนางานป้องกันปราบปรามของสถานีตำรวจภูธร สังกัดสำนักงานตำรวจภาค 2 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ด้านการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนพบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกข้อ อันดับแรกคือ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานป้องกันปราบปราม รองลงมาคือ ให้จัดชุดเจ้าหน้าที่ตำรวจออกเยี่ยมเยียนประชาชนเพื่อทราบปัญหาของชุมชนนั้นอย่างสม่ำเสมอ และอันดับสุดท้ายคือ ให้จัดฝึกอบรมตำรวจชุดชุมชนสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

พัชรี วิรัตน์โยสินทร์ (2543) ได้ศึกษาถึงรูปแบบและแนวทางการป้องกันอาชญากรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนประชาสังคม (civil society) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม ผลจากการศึกษาพบว่า รูปแบบและแนวทางการป้องกันอาชญากรรมแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ที่ดีในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างประชาชนกับตำรวจในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม นอกจากนี้เป็นการเสริมสร้างพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาประเทศ ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนให้โครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม(กองปราบอาสา) ประสบความสำเร็จ คือปัจจัยด้านการบริหารงาน ส่วนปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางการเมือง เป็นปัจจัยสนับสนุนเป็นอันดับรองลงมาสำหรับปัญหาและอุปสรรคที่พบโครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม คือ ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนปัญหาทางด้านการเมือง สิ่งเหล่านี้จะแก้ไขต้องใช้เวลาและอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายร่วมกัน จึงจะประสบความสำเร็จ

ชัยพร พานิชอัครา (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความร่วมมือของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ประชาชนที่มีภูมิหลังทางสังคมในด้าน อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ส่วนตัว รายได้ครัวเรือน สถานภาพการสมรส ภูมิลำเนา ศาสนา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยในปัจจุบัน และเขตที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน จะมีความร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรมแตกต่างกัน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของประชาชนในด้านการเข้าร่วมชุมนุม

เพื่อป้องกันการกระทำผิดโดยร่วมมือ กับตำรวจหรือคนในชุมชน และการปรึกษาหารือเพื่อป้องกันโจรผู้ร้ายนั้นสิ้นเปลืองเวลา ก่อให้เกิดความแตกต่างในความร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรม ส่วนการมีประสบการณ์ที่เข้าร่วมกิจกรรมหรืออบรมเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรมแตกต่างกัน

อนันต์ สรรพกิจกำจร (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการควบคุมอาชญากรรมของผู้พักอาศัยในหมู่บ้านจัดสรร เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชากรที่ประกอบอาชีพและระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการควบคุมอาชญากรรมไม่แตกต่างกัน ส่วนประชากรที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านจำนวนมาก มีส่วนร่วมในการควบคุมอาชญากรรมมากกว่าประชากรที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านจำนวนน้อย และประชากรที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ตำรวจแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการควบคุมอาชญากรรมไม่แตกต่างกัน และประชากรที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับอาชญากรรม มีส่วนร่วมในการควบคุมอาชญากรรมมากกว่าประชากรที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับอาชญากรรม

กรรภิรมย์ บุญญฤทธิ์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง ความร่วมมือของชุมชนต่อการป้องกันอาชญากรรมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงมักจะให้ความร่วมมือต่อการป้องกันอาชญากรรมมากกว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อยกว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาสั้น มักจะให้ความร่วมมือต่อการป้องกันอาชญากรรมมากกว่าผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ ผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมาก่อน มักจะให้ความร่วมมือต่อการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนมากกว่าผู้ที่ไม่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม และผู้ที่ให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานราชการมักจะให้ความร่วมมือแก่ชุมชนต่อการป้องกันอาชญากรรมมากกว่าผู้ที่ไม่เคยให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานราชการ

สมเกษม จารักษ์ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ศึกษาเฉพาะกรณีสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลบางรัก พบว่า ประชาชนมีทักษะที่ดีต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม มีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจออกตรวจตราพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความอุ่นใจ การปรากฏตัวของตำรวจในพื้นที่รับผิดชอบจะเป็นการช่วยลดอาชญากรรม ทำให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และถ้าประชาชนและตำรวจสายตรวจร่วมมือกัน จะทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมได้ผลดียิ่งขึ้น และจะเป็นการช่วยลดอาชญากรรม หากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม จะทำให้การป้องกันอาชญากรรมได้ผลดีขึ้น และได้เสนอแนะให้ประชาชนและตำรวจร่วมมือซึ่งกันและกัน โดยการสร้างสัมพันธภาพอันดีและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่อกันเพื่อผลในการป้องกัน

ปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งตำรวจจะต้องสร้างภาพพจน์ที่ดีและแสวงหาความร่วมมือกับประชาชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้น

กฤษณะชัย ถิมบุญแดง (2546) ได้ทำการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม โดยกลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในจังหวัดชลบุรี จากการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดชลบุรีมีความรู้ความเข้าใจในการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม แต่ประชาชนในจังหวัดชลบุรียังสับสนในบางเรื่อง ส่วนในด้านของการมีส่วนร่วมในการควบคุมอาชญากรรมมีค่อนข้างน้อย เว้นแต่จะมีส่วนร่วมเฉพาะส่วนที่ตนมีความสัมพันธ์ เช่น การมีส่วนร่วมในการตักเตือนบุคคลภายในครอบครัวไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การพนัน และอาชญากรรมอื่น ๆ และเคยร่วมกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในชุมชน นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชลบุรีให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมน้อย ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้แก่ พฤติกรรมที่ไม่เป็นที่น่าเชื่อถือของประชาชน การเอารัดเอาเปรียบ และแสวงหาผลประโยชน์จากประชาชน การขาดความกระตือรือร้นรับผิดชอบงานให้บริการแก่ประชาชน ขาดความสัมพันธ์กับชุมชนหรือการไม่เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนในโอกาสต่างๆ และอีกสาเหตุมาจากตัวของประชาชนเอง ได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขาดความรู้และทักษะในการป้องกันอาชญากรรม ขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมป้องกันอาชญากรรม รวมถึงการที่ประชาชนมีภารกิจในครอบครัวที่ต้องประกอบอาชีพ เป็นต้น

ภูวเดช ศรีสุข (2548) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการสืบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศึกษาเฉพาะกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล” พบว่า ในด้านปัญหาและอุปสรรคในด้านการสืบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น พบว่ามีเจ้าหน้าที่ตำรวจมีปัญหาและอุปสรรคในด้านการสืบสวนความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้านงานในความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหาและอุปสรรคในด้านการสืบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้อยู่ในระดับสูง ปัญหาและอุปสรรคในด้านการสืบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ปัญหาและอุปสรรคในด้านการสืบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับต่ำ ปัญหาและอุปสรรคในด้านการสืบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ด้านความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานอื่นอยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหาและอุปสรรคในด้านการสืบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ด้านอิทธิพลของผู้กระทำความผิดอยู่ในระดับสูง และปัญหาและอุปสรรคในด้านการสืบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้านกฎหมายและกฎระเบียบอยู่ในระดับสูง

วสันต์ รัชชชัยวิรุศย์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยภายในหน่วยงานที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 4 กองบัญชาการตำรวจนคร

บาล” พบว่า ด้านของผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในหน่วยงานที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนพบว่าพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่เห็นว่าด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน และยานพาหนะรวมทั้งเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ อุปกรณ์ที่ทันสมัย ส่วนใหญ่คิดว่าถูกระเบียบ ข้อบังคับ พระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานมากเกินไปทำให้การปฏิบัติหน้าที่บกพร่องและถูกระเบียบที่ไม่มีการยืดหยุ่นก็มีปัญหาต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังเห็นว่าพนักงานสอบสวนทุกคนจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและข้อบังคับเป็นอย่างดี จึงจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ด้านอัตรากำลังของพนักงานสอบสวน ส่วนใหญ่เห็นว่าปริมาณพนักงานสอบสวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งผู้ช่วยพนักงานสอบสวนที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนมีจำนวนน้อย ดังนั้นจึงคิดว่าควรมีการจัดอัตรากำลังพนักงานสอบสวนให้เหมาะสมกับเขตพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อให้มีการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอัตรากำลังที่น้อยและภาระหน้าที่ที่มีความซับซ้อนและมีมากเกินไป ด้านผู้บังคับบัญชา เห็นว่าผู้บังคับบัญชาควรมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่คอยให้คำแนะนำปรึกษา ให้ความสนใจแก่ผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้จะช่วยให้ผู้บังคับบัญชาสามารถปรึกษาได้เมื่อเกิดปัญหา นำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงทีโดยผู้บังคับบัญชาที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการสอบสวนจะมีผลทำให้พนักงานสอบสวนที่อยู่ได้บังคับบัญชาขาดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ไปด้วย ดังนั้นด้านผู้บังคับบัญชาจึงมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ด้านความรู้ ความชำนาญและทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานสอบสวนยังขาดความรู้ ความชำนาญ และทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งทำให้งานในความรับผิดชอบเกิดความล่าช้าและเกิดความเสียหาย ด้านเพื่อนร่วมงาน พบว่าพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่มีความสนิทสนมกันทั้งในเวลางานและนอกเวลางาน อีกทั้งยังช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้เป็นผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ด้านการประสานงาน พนักงานสอบสวนได้รับความร่วมมือจากการประสานไปยังหน่วยงานต่าง ๆ และผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี ซึ่งทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้านสถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน พบว่าบรรยากาศสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานีตำรวจเป็นปัญหาต่อการปฏิบัติหน้าที่ ด้านค่าตอบแทน รายได้จากการทำงานที่ของพนักงานสอบสวนเพียงพอที่จะเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ตามอัตรา และถ้าเทียบกับภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีกับเงินเดือนที่ได้รับเห็นว่าไม่เพียงพอกับค่าครองชีพในปัจจุบัน ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจากปัจจุบันนี้ค่าครองชีพค่อนข้างสูง ถึงแม้จะมีรายได้พอสมควรแต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตในกรุงเทพมหานคร

ราชน อิมใจ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนในกองบังคับการกองปราบปราม กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ” พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน

อยู่ในระดับสูง 2) เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนที่มีสถานภาพสมรส ชั้นยศ อายุ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนที่มีเงินเดือนแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน

สรุปเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องสร้างทัศนคติที่ดีหรือสร้างความรู้สึที่ดีแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนช่วยเหลืองานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ ในการแจ้งเบาะแสอาชญากรรม การเป็นพยาน การให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ประชาชนอยู่ในพื้นที่ย่อมรู้ดีว่าปัญหาและความต้องการของตนคืออะไร เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้โดยลำพัง จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการช่วยเหลืองานของตำรวจในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะงานด้านป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ดังนั้นสถานตำรวจภูธรในแต่ละแห่งจะต้ององค์กรให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ของตำรวจ ตั้งแต่การระวังป้องกันภัย แจ้งเบาะแส ตลอดจนช่วยติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงานของตำรวจให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน ซึ่งจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา คือ การที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการเข้าร่วมประชุม กำหนดกรอบนโยบายในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินบนหลักการพึ่งพาตนเองของชุมชน พร้อมทั้งกำหนดโครงการหรือแผนงานที่สามารถลงมือปฏิบัติได้

2. การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการกำหนดนโยบายและแผนการปฏิบัติ เพื่อการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม และการมีส่วนร่วมในการพิจารณาคดีและลงโทษผู้กระทำผิด

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เป็นการที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมกับตำรวจ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง เพื่อรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและเข้ามามีส่วนร่วมกับตำรวจทั้งทางตรงและทางอ้อม ในการป้องกันอาชญากรรมด้วยการร่วมกันประชาสัมพันธ์ให้ข่าวสารความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม การแจ้ง

แหล่งอบายมุข แหล่งมั่วสุมในชุมชนเพื่อมิให้เกิดการกระทำผิดขึ้นในชุมชน และร่วมในการออกตรวจตราพื้นที่ป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมในชุมชน

4. การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับประโยชน์จากการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทั้งด้านวัตถุ สังคม หรือโดยส่วนตัว เช่น การให้ข้อมูล การให้ข่าว หรือการอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่

5. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล คือการที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการเข้าร่วมประชุม สรุปวัดผลกระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้เขียนพบว่า การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมนั้นสิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแจ้งข่าวอาชญากรรม ตลอดจนปัจจัยทางชีวทางสังคม เช่น เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้ ซึ่งส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องจัดหาสถานที่และให้โอกาสในการพบปะสังสรรค์กันระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผลการศึกษาเป็นประโยชน์ในการปรับปรุง หาแนวทางส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของข้าราชการตำรวจต่อไป